

BULLETIN

ZAHRANIČNÍHO ODDĚLENÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Milan Žondra, Bc. Helena Bončková
Tel.: +420 541 593 148, +420 541 593 176, +420 541 593 189
Fax: +420 541 212 917, e-mail: id@nsoud.cz

Číslo 1/2010

OBSAH:

Pár slov úvodem.....	2
Úvodní slovo předsedkyně Nejvyššího soudu ČR.....	2
Úvodník zahraničního oddělení NS ČR.....	2
Z činnosti zahraničního oddělení NS ČR.....	3
Představení projektu „Rozhodovací praxe českých obecných soudů v případech s evropským prvkem“.....	3
Reforma složky zahraničního oddělení na disku „S“.....	3
Studie na téma „Dohoda o vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely pro dobu po rozvodu“.....	5
Odborné příspěvky.....	6
Co nového přináší Lisabonská smlouva?.....	6
Horizontální účinek obecných zásad práva Evropské unie (právo na stávkou) ve sféře soukromého práva na pozadí judikatury Soudního dvora ve věci Viking Line.....	7
Jak skutečný je účinek rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie na rozhodovací činnost britských soudů?.....	15
Judikatura Nejvyššího soudu s evropským prvkem.....	17
České předběžné otázky.....	19
Nové právní předpisy Evropské unie.....	19
Judikatura Soudního dvora Evropské unie.....	20
Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.....	26
Výběr z judikatury Evropského soudu pro lidská práva.....	29
Příloha.....	30
Dohoda o vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely pro dobu po rozvodu (komparatistická studie).....	30

Pár slov úvodem...

Úvodní slovo předsedkyně Nejvyššího soudu ČR

Vážení kolegové,

vítám Vás na stránkách bulletinu, který vznikl s cílem zajistit co nejúspornějším způsobem Vaši informovanost o klíčových otázkách řešených evropským právem. Současně se pokusíme zajistit Vám i atraktivní čtení.

JUDr. Iva Brožová

Úvodník zahraničního oddělení NS ČR

Vážení čtenáři premiérového vydání našeho bulletinu!

Srdečně Vás zdravím na stránkách čtvrtletníku, který je více než ambiciózním počinem kolektivu zahraničního oddělení Nejvyššího soudu.

Je veřejným justičním tajemstvím, že evropské právo nemá v českých poměrech tolik nadšených sympatizantů, jak jsme se domnívali v době před vstupem České republiky do Evropské unie. Důvody mohou být různé, nicméně jedno je jisté: potřeba sdílet a získávat informace o právu Evropské unie v jiné podobě než strohým seznamováním se s novou legislativou a judikaturou činí evropské právo jistě stravitelnějším a přitažlivějším širší odborné i laické veřejnosti. Tomu by měla odpovídat i struktura našeho bulletinu, který bude vycházet se čtvrtletní periodicitou.

V prvním vydání chceme čtenáře seznámit s činností našeho oddělení, zejména s připravovanou analýzou mapující rozhodovací činnost českých obecných soudů ve věcech s evropským prvkem. Jádrem práce našeho oddělení jsou výstupy směřující dovnitř soudu s cílem poskytovat analytický a komparativní servis soudcům při vlastní rozhodovací činnosti. V tomto čísle se o zdrojích informací pro soudce Nejvyššího soudu dozvíte více.

Cílem odborných příspěvků je zamyšlení nad různými aspekty práva Evropské unie, častokrát lehce v publicistickém duchu. Ne vždy se sluší předložit vážné věci humornou formou, nicméně věříme, že i tato rubrika si získá své čtenáře.

V žádném bulletinu orientovaném na evropské a mezinárodní právo by neměly chybět aktuality ryze právnícké a justiční, kde hlavní roli hraje lucemburský a štrasburský soud. Ani u nás tomu nebude jinak, a to v závěrečných rubrikách tohoto čísla.

Přeji Vám, aby Vás čtení bavilo a potěšilo nás, když budete patřit mezi naše pravidelné čtenáře.

Mgr. Aleš Pavel
vedoucí zahraničního oddělení NS ČR

Z činnosti zahraničního oddělení NS ČR

Představení projektu „Rozhodovací praxe českých obecných soudů v případech s evropským prvkem“

Zahraníční oddělení Nejvyššího soudu České republiky zahájilo v září 2008 projekt pod názvem **„Rozhodovací praxe českých obecných soudů v případech s evropským prvkem“**, jehož cílem je zmapovat stávající praxi českých obecných soudů při interpretaci a aplikaci norem evropského práva. V rámci tohoto projektu byly osloveny obecné soudy všech stupňů, tj. 86 okresních soudů, 8 krajských soudů a 2 vrchní soudy, aby zaslaly zprávu o aplikaci komunitárního práva včetně příslušných rozhodnutí aplikujících evropské právo.

Na základě došlých zpráv a zasláných rozhodnutí byla vytvořena **databáze rozhodnutí s evropským prvkem**, v níž zahraniční oddělení NS ČR eviduje veškerá rozhodnutí, ve kterých bylo aplikováno evropské právo a jež se mu dostaly ve známost. Při vytváření této databáze lze zatím vycházet pouze z informací a rozhodnutí, které jsou Nejvyššímu soudu zaslány jednotlivými soudy, jež v současnosti navíc nemají v rámci svých informačních systémů vhodné pomůcky ke sledování judikatury s evropským

prvkem. Z tohoto důvodu nutno konstatovat, že tato databáze zdaleka neobsahuje veškerá rozhodnutí českých obecných soudů, v nichž bylo aplikováno evropské právo. Databáze rozhodnutí s evropským prvkem v současnosti eviduje více než 450 rozhodnutí soudů všech instancí, včetně rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu. Navzdory výše zmíněným nedokonalostem naší databáze se domníváme, že tento počet již představuje velmi významný vzorek a kvalitní materiál pro analýzu rozhodovací praxe českých obecných soudů v této oblasti.

Výsledkem analýzy došlých zpráv a rozhodnutí bude **„Souhrnná zpráva o rozhodovací praxi českých obecných soudů v případech s evropským prvkem (2004-2008)“**, na níž v současnosti usilovně pracujeme a zcela kompletní výstup se pokusíme prezentovat v únoru 2010. Doufáme, že zjištěné poznatky přispějí k dalšímu prohloubení znalostí o evropském právu a zkvalitnění rozhodovací praxe českých soudů v této oblasti. [HB]

Reforma složky zahraničního oddělení na disku „S“

V posledních několika měsících jsme zcela zásadním způsobem reformovali naši složku na disku „S“. Naším cílem bylo vytvořit **uživatelsky přehledný soubor informací o evropském právu a činnosti zahraničního oddělení**. Složka bude průběžně doplňována, zejména aktuálními předpisy Evropské unie a rozhodnutími Evropského soudního dvora. Ve složce dále pravidelně umístíme analýzy zahraničního oddělení, které jsou výsledkem spolupráce se soudci Nejvyššího soudu i soudů nižších stupňů, jakož i výsledkem spolupráce se zahraničními soudci a akademiky. Níže se můžete seznámit s reformovanou strukturou a obsahem složky zahraničního oddělení na disku „S“. [HB]

Nová struktura složky zahraničního oddělení na disku „S“	
Názvy složek	Obsah
1. AKTUALITY	▪ informace o chystaných přednáškách a seminářích zahraničního oddělení ▪ informace o novinkách zahraničního oddělení vložených na disk „S“ ▪ novinky z oblasti evropského práva
2. ASOCIACE	▪ informace o asociacích, jichž je NS ČR členem (cíle, stanovy, konference, sborníky atd.) ▪ dotazníky asociací, výstupy jednotlivých dotazníkových šetření
2.1 ASOCIACE NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ ZEMÍ SDÍLEJÍCÍCH ZČÁSTI FRANCOUZSKÝ JAZYK (AHJUCAF)	
2.2 SÍŤ PŘEDSEDŮ NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ EVROPSKÉ UNIE	▪ rozhodnutí NS ČR s evropským prvkem vložená do databáze JURIFAST ▪ přístup k databázi JURIFAST ▪ přístup k portálu Sítě předsedů NS EU
2.3 EVROPSKÁ ASOCIACE SOUDCŮ PRACOVNĚ-PRÁVNÍCH SOUDŮ (EALCJ)	
3. EVROPSKÉ PRÁVO	▪ aktuality z oblasti práva Evropské Unie a Rady Evropy
3.1 EVROPSKÁ UNIE	▪ základní informace o Evropské unii, o právu Evropské unie, o Soudním dvoru Evropské unie apod. ▪ základní právní předpisy a dokumenty EU ▪ aktuální judikatura SD a předběžné otázky z databáze ISAP, relevantní informace a literatura k daným právním oblastem ▪ soupis dosud předložených českých předběžných otázek k Soudnímu dvoru EU, rozhodnutí českých soudů, rozhodnutí Soudního dvora EU ▪ měsíční přehledy Úředního věstníku EU společně s výtahem s nejdůležitějšími informacemi, jež jsou v něm obsaženy
3.1.1 Obecné informace	
3.1.2 Primární právo	
3.1.3 Evropský justiční prostor	
3.1.4 Spotřebitelské právo	
3.1.5 Obchodní právo	
3.1.6 Pracovní právo	
3.1.7 Trestní právo	
3.1.8 Lidská práva	
3.1.9 České předběžné otázky	
3.1.10 Přehledy Úředních věstníků	
3.2 RADA EVROPY	▪ informace o klíčových dokumentech sjednaných na půdě Rady Evropy, zejména o Evropské úmluvě o lidských právech (do budoucna i o jiných relevantních dokumentech) ▪ základní informace o Úmluvě (smluvní strany, data ratifikace, výjimky z Úmluvy
3.2.1 Evropská úmluva o lidských právech	

	apod.) a o Evropském soudu pro lidská práva ▪ základní judikatura ESLP k relevantním článkům Úmluvy s případnou poznámkou, kde ji lze dohledat v českém či slovenském jazyce ▪ sledování aktuální judikatury ESLP s případnou poznámkou, kde ji lze nalézt v českém či slovenském jazyce
4. DATABÁZE ROZHODNUTÍ S CIZÍM A EVROPSKÝM PRVKEM	▪ agenda v rámci projektu „Rozhodovací praxe českých obecných soudů v případech s evropským prvkem“ ▪ souhrnné tabulky evidovaných rozhodnutí ▪ závěrečná analýza
5. ANALÝZY, SPOLUPRÁCE S OBEČNÝMI SOUDY	▪ výstupy v rámci spolupráce s obecnými soudy i soudci NS ▪ veškeré odpovědi na dotazy, jež přicházejí na zahraniční oddělení, jsou zpracovány do podoby stručné analýzy, jež je následně zveřejněna na disku „S“
6. BULLETIN ZAHRANIČNÍHO ODDĚLENÍ	▪ zahraniční oddělení čtvrtletně vydává elektronický bulletin, v němž jsou shrnuty veškeré informace týkající se zahraničního oddělení, novinek na disku „S“, aktuálních rozhodnutí českých soudů s cizím a evropským prvkem, nových evropských předpisů, aktuální judikatury evropských soudů atd.
7. PŘEDNÁŠKY A SEMINÁŘE	▪ materiály k dosavadním přednáškám a seminářům z oblasti evropského práva, jež se konaly na půdě NS i jinde

Studie na téma „Dohoda o vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely pro dobu po rozvodu“

Pro účely připravovaného stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ve věcech písemné smlouvy podle ustanovení § 24a odst. 1 zákona o rodině, jež upravuje pro dobu po rozvodu manželství vzájemnou vyživovací povinnost manželů, vypracovalo zahraniční oddělení NS ČR komparatistickou studii k uvedené problematice.

Za tímto účelem jsme oslovili vybrané kontaktní osoby z řad soudců, akademiků a úředníků ministerstev spravedlnosti členských států Evropské unie a požádali je o zodpovězení šesti otázek z oblasti problematiky vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely. Z výsledku dotazníkového šetření vzešla výše uvedená **komparatistická studie, s jejímž obsahem se můžete seznámit na stránkách tohoto bulletinu** (viz příloha). [HB]

Odborné příspěvky

Co nového přináší Lisabonská smlouva?

Počínaje dnem 1. prosince 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která v mnoha ohledech zásadním způsobem reformuje Evropskou unii a reviduje stávající smluvní rámec. Lisabonská smlouva podepsaná 13. prosince 2007 pozměňuje dvě základní smlouvy: Smlouvu o Evropské unii (SEU) a Smlouvu o založení Evropského společenství (SES), přičemž posledně zmiňovaná nově nese název Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU).¹ Níže ve stručnosti uvádíme přehled nejdůležitějších změn, jež zavedla nová revizní smlouva.

- **Evropská unie získává právní subjektivitu**, nahrazuje Evropské společenství a je jeho nástupkyní.² Zůstává pouze Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM).
- V důsledku uvedených změn dochází k přejmenování dosavadní soudní soustavy Unie na Soudní dvůr Evropské unie, která se skládá ze tří soudů: **Soudního dvora**, **Tribunálu** a **Soudu pro veřejnou službu**.
- Tzv. pilířová struktura zavedená Maastrichtskou smlouvou přestává formálně existovat. **Dochází ke komunitarizaci dosavadního III. pilíře, tj. policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.**³ Pravomoc Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách se tak v této oblasti stává obligatorní. Na Soudní dvůr se mohou obracet všechny vnitrostátní soudy. Přechodná ustanovení nicméně stanoví, že tato plná pravomoc se uplatní teprve pět let po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost.⁴
- Pokud jde o **vízovou, azylovou a přistěhovaleckou politiku a jiné politiky týkající se pohybu osob**⁵ (např. justiční spolupráce v občanských věcech) mohou se nově ode dne vstupu Lisabonské smlouvy v platnost **na Soudní dvůr obracet všechny vnitrostátní soudy**, tedy nikoli již pouze soudy vyšších stupňů.
- **Listina základní práv Evropské unie se stává právně závaznou** součástí primárního práva EU.⁶ Aplikaci Listiny však komplikuje **nejasný obsah Protokolu č. 30** o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a Spojeném království, který upravuje tzv. výjimku z Listiny pro uvedené státy a do budoucna i pro Českou republiku.⁷ **[HB]**

¹ Konsolidované znění zakládacích smluv viz ÚV C 115/2008, on-line verze dostupná z <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2008&serie=C&textfield2=115&Submit=Hledat&ihmlang=cs>.

² Srov. čl. 1 odst. 1 a čl. 47 SEU.

³ Prostor svobody, bezpečnosti a práva, který zahrnuje politiky týkající se kontrol na hranicích, azylu a přistěhovalectví, justiční spolupráce v občanských a trestních věcech a policejní spolupráce upravuje nyní hlava V SFEU).

⁴ Srov. Protokol č. 36 o přechodných ustanoveních.

⁵ Dřívější hlava IV SES.

⁶ „Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základní práv Evropské unie (...), jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy.“ (čl. 6 odst. 1 SEU).

⁷ Tato výjimka byla ČR přislíbena na říjnovém summitu Evropské rady v Bruselu a má být včleněna do textu zakládacích smluv při nejbližší revizi primárního práva, kterou bude s nejvyšší pravděpodobností představovat přístupová smlouva Chorvatska k EU. Srov. *Evropská rada v Bruselu 29. a 30. října 2009. Závěry předsednictví*. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/110893.pdf).

Horizontální účinek obecných zásad práva Evropské unie (právo na stávkou) ve sféře soukromého práva na pozadí judikatury Soudního dvora ve věci Viking Line

Primární právo Evropské unie

Zásada přímého účinku práva Evropské unie byla jako jeden ze základních pilířů její výstavby formulována v 60. letech minulého století. Od té doby formuloval Soudní dvůr Evropské unie (SD EU)⁸ ve své rozsáhlé judikatuře, které články Smlouvy o založení Evropského společenství (SES)⁹ mají přímý účinek a které jej nemají. Aby mělo ustanovení primárního práva Evropské unie přímý účinek, **musí být dostatečně jasné a zřetelné, bezpodmínečné a nesmí ponechat členským státům prostor pro uvážení při jeho provádění.** Příkladem takového článku s přímým účinkem je požadavek rovné odměny pro muže a ženy (článek 141 SES)¹⁰ nebo zákaz kartelů a zneužití dominantního postavení (články 81 a 82 SES).

Horizontální a vertikální účinek směrnic

Co se týká směrnic, tedy sekundárního práva Evropské unie, uznává Soudní dvůr pouze vertikální bezprostřední účinek směrnic ve prospěch soukromého subjektu. Směrnice má přímý účinek pouze v tzv. vertikálních právních vztazích, tj. vztazích, kde na jedné straně stojí soukromý subjekt a na druhé stát (orgán státu), pokud

soukromý subjekt použití směrnice požaduje (tedy většinou, pokud je pro něj použití směrnice výhodnější).

Horizontální přímý účinek směrnice by znamenal bezprostřední použitelnost i ve vztazích mezi soukromými subjekty. Svě rozlišování mezi horizontálním a vertikálním přímým účinkem odůvodnil Soudní dvůr tím, že stát a jeho orgány jsou za neprovedení směrnice odpovědné, a musí proto nést i následky své neaktivity. Soukromé subjekty naopak nemají na neprovedení směrnice vinu a ve většině případů o její existenci ani neví – není je proto možné nutit, aby se řídily dosud neimplementovanou směrnicí.

Rozlišování, které Soudní dvůr provádí mezi horizontálními a vertikálními vztahy, je již dlouhou dobu kritizováno jako diskriminační. Soudní dvůr může na základě zásady vertikálního přímého účinku uznat účinek směrnice na pracovní smlouvu uzavřenou panem A s Nejvyšším soudem České republiky, ale již neuzná přímý účinek směrnice na pracovní smlouvu mezi panem B a panem C.

V obou případech obsah smlouvy bude stejný, ale úroveň ochrany pana B bude menší jen proto, že je zaměstnaný u soukromého subjektu. Soudní dvůr se proto již dlouhodobě snaží přísné rozlišení mezi vertikálními a horizontálními vztahy zmírnit dvěma způsoby. Prvním je široká interpretace pojmu „státní orgán“, kdy státním orgánem není podle SD pouze přímá státní instituce (soud), ale i organizace vykonávající státní funkce (například všeobecná zdravotní pojišťovna).

Druhou metodou zmírňování rozdílů mezi vertikálním a horizontálním přímým účinkem směrnic je doktrína nepřímého účinku, kterou Soudní dvůr začal formulovat v polovině 80. let minulého

⁸ V důsledku vstupu Lisabonské smlouvy v platnost k 1.12. 2009 dochází ke změně názvů článků soudní soustavy Evropské Unie. Všechny tři dosavadní soudy tvoří Soudní dvůr Evropské unie, skládající se ze tří soudů: Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu. V tomto článku tam, kde zmiňuji „Soudní dvůr“, míním tím první ze tří uvedených soudů.

⁹ Lisabonská smlouva pozměňuje dvě základní smlouvy: Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, která se bude napříště nazývat „Smlouva o fungování Evropské unie“ (SFEU).

¹⁰ Srov. ve znění Lisabonské smlouvy tyto i níže uvedené články.

století. Podle zásady nepřímého účinku musí národní soudy vykládat vnitrostátní předpisy tak, aby se co nejvíc shodovaly s cíli směrnice. Doktrína nepřímého účinku se uplatní ve vertikálních i horizontálních vztazích, a proto umožňuje domácím soudům zohlednit včas neimplementovanou směrnici ve všech sporech.

Ustanovení primárního práva ES a jeho přímý horizontální účinek

Příkladem ustanovení primárního práva Evropské unie je článek 119 Smlouvy o Evropském hospodářském společenství týkající se diskriminace v odměňování mužů a žen.

Článek 119 zní takto: „Každý členský stát v první etapě zajistí a následně bude dodržovat aplikaci principu, který říká, že muži i ženy budou dostávat stejnou odměnu za stejnou práci. Odměna ve smyslu článku 119 znamená základní nebo minimální plat nebo mzdu a další odměny, které zaměstnavatel vyplácí pracovníkovi z titulu pracovního poměru, bez ohledu na to, zda mají finanční nebo nefinanční charakter.“

Zásada „stejně odměny za stejnou práci“ ve smyslu tohoto článku byla a je součástí primárního práva EU (tj. součástí zakládajících smluv). Znamená to, že platí a je bezprostředně vynutitelná na celém území Evropské unie. **Má přímý horizontální účinek, musí být tudíž dodržována i v právním vztahu mezi dvěma soukromými osobami v rámci individuálních a kolektivních smluv.** Zaměstnanci se mohou této zásady domáhat přímo u vnitrostátních soudů (a to i v případě, že národní právní řád touto legislativou nedisponuje).

Ustanovení primárního práva Evropské unie a nepřímý horizontální účinek

Ustanovení primárního práva Evropské unie a nepřímý horizontální účinek

znamená, že existuje určitý pozitivní závazek členského státu včetně jeho soudů a týká se interpretace národního práva v tom slova smyslu, že tyto soudy mají povinnost vykládat národní právo ve světle práva Evropské unie.

V této souvislosti chci upozornit na stanovisko generálního advokáta Madura z 23. května 2007 v případě *The International Transport Workers' Federation a The Finnish Seamen's Union (C-438/05)*, známý jako „Viking“). Tento případ se týká otázky uplatňování základních svobod vnitřního trhu proti soukromým subjektům.

Stručně lze ke skutkovým okolnostem případu uvést následující. Finský provozovatel osobní trajektové přepravy mezi Helsinkami a Tallinem Viking Line (pod finsko vlajkou) měl záměr přesunout místo svého usazení do Estonska, aby tak využil nižší mzdové úrovně a poskytoval odtamtud své služby.

Finský odborový svaz (FSU) podporovaný mezinárodním sdružením odborových svazů (ITF) se tomu snažil zabránit a pohrozil stávkovými akcemi a bojkoty, pokud by společnost přesídlila, aniž by zachovala současnou úroveň mezd.

Právní problémy vyvolané tímto střetem se **dotýkají horizontálního účinku ustanovení Smlouvy o svobodě pohybu a vztahu mezi sociálními právy (zejména právem na stávkou) a svobodou pohybu (tedy základním právem).**

Rosella (plavidlo, o jehož posádce šlo) byla provozována se ztrátou, neboť jí konkurovala plavidla na téže trase Tallin-Helsinky plavící se pod estonskou vlajkou. Mzdy estonské posádky jsou nižší než mzdy finské posádky. Vzhledem k tomu, že se Rosella plaví pod finskou vlajku, má Viking Line (společnost provozující Rosellu) podle finského práva a ustanovení kolektivní smlouvy povinnost odměňovat posádku způsobem odpovídajícím finské mzdové hladině.

V říjnu 2003 Viking Line usilovala o změnu vlajky plavidla Rosella a jeho

registraci v Estonsku se záměrem uzavřít kolektivní smlouvu s estonským odborovým svazem. O svém návrhu uvědomila posádku a finský odborový svaz. Ten dal Viking Line jasně najevo, že nesouhlasí s návrhem změnit vlajku plavidla Rosella a vyzval své členské odborové svazy, aby nezhajovaly vyjednávání s Viking a řídily se zásadou solidarity.

Finský odborový svaz pod hrozbou stávkou požadoval, aby se Viking Line vzdala svých plánů na změnu vlajky, nebo v případě, že ke změně vlajky dojde, aby posádka byla zaměstnávána za finských pracovních podmínek.

Rozsudkem z června 2005 obchodní soud vyhověl návrhu Viking Line změnit vlajku Roselly, a to na základě jejího závazku, že se v důsledku změny vlajky zdrží propouštění zaměstnanců.

Dne 30. června 2005 se Mezinárodní i finská odborová organizace do rozsudku odvolaly. Usnesením z listopadu 2005 předložil odvolací soud Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o mnoha předběžných otázkách.

V rámci námi sledované problematiky nás zajímá, zda „má ustanovení čl. 43 SES (svoboda usazování) přímý horizontální účinek v tom smyslu, že přiznává soukromému **podniku práva, kterých se je možno dovolávat vůči odborovému svazu nebo sdružení odborových svazů** (v tomto případě FSU a ITF) vzhledem ke kolektivní akci tohoto odborového svazu nebo sdružení odborových svazů.

Dále se předkládající soud táže, zda takové akce, jaké jsou předmětem původního řízení (další odborové organizace odmítly obchodovat s Viking Line, čímž se její ztráta prohlubovala) zakládají za skutkových okolností projednávané věci překážku volnému pohybu, a pokud ano, zda jsou objektivně odůvodněné, vhodné a přiměřené a „zachovávají spravedlivou rovnováhu mezi základním sociálním právem na

kolektivní akci a svobodu usazování a poskytování služeb“.

Právní posouzení

Položené předběžné otázky se týkají čl. 1 odst. 1 nařízení č. 4055/86 a článku 43 SES.

Nařízení č. 4055/86 upravuje volný pohyb služeb v námořní dopravě mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi. Na základě tohoto nařízení „jsou veškerá ustanovení Smlouvy, jimiž se řídí volný pohyb služeb“ použitelná na oblast námořní dopravy mezi členskými státy.

Projednávaná věc se však předně týká **svobody usazování zaručené článkem 43 SES**. Změna vlajky plavidla Rosella společností Viking Line by byla výkonem práva svobodně se usazovat. Jak Soudní dvůr rozhodl ve věci Factortame a další, **registrace plavidla**, které je užíváno „k hospodářské činnosti, která předpokládá stálou provozovnu v dotčeném členském státě“, je **usazením** pro účely článku 43 SES.

Článek 43 SES říká:

„V rámci níže uvedených ustanovení jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území státu druhého. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu na území druhého státu.“

Viking Line má tedy v první řadě v úmyslu využít svého práva svobodně se usazovat, aby následně využila svého práva na svobodné poskytování služeb. Naproti tomu finská a mezinárodní odborová organizace usilují o to, aby Viking Line byly při využití jejího práva svobodně se usazovat uloženy určité podmínky (zejména finanční ve vztahu k jejím zaměstnancům) a hrozí bojkotem služeb trajektové osobní dopravy poskytovaných Viking Line, pokud se rozhodne změnit vlajku plavidla Rosella, aniž splní jejich podmínky.

Problém č. 1) Použitelnost ustanovení o volném pohybu na protestní akce zaměstnanců

Uvedené odborové organizace zastávají názor, že se na kolektivní akci odborového svazu či sdružení odborových svazů, které prosazují cíle sociální politiky Společenství, nevztahuje článek 43 SES a nařízení č. 4055/86. Tvrdí, že použití ustanovení o volném pohybu by ohrozilo právo pracovníků na kolektivní vyjednávání a na stávku. V tomto ohledu zdůrazňují, že sdružovací právo a právo na stávku jsou chráněny coby základní práva různými mezinárodními instrumenty. Nadto **respektování práva na stávku v rámci kolektivního vyjednávání je ústavní tradicí, která je společná členským státům, a proto představuje obecnou zásadu práva Společenství.**

Podstatou první otázky vnitrostátního soudu je, zda je tento názor správný. Podle názoru generálního advokáta Madura je třeba odpovědět záporně.

Odborové organizace (FSU a ITF) vycházejí z předpokladu, že **použití ustanovení o volném pohybu** v kontextu kolektivní akce podniknuté odborovým svazem nebo sdružením odborových svazů by **ohrozilo cíle sociální politiky Společenství** a sdružovacímu právu a právu na stávku by tím byla upřena jejich základní povaha. Tento předpoklad je však dle názoru generálního advokáta Madura nesprávný.

Generální advokát Maduro uvádí, že ustanovení o usazování a svobodě poskytování služeb nejsou v žádném případě neslučitelná s ochranou základních práv nebo s dosahováním cílů sociální politiky Společenství. **Ustanovení Smlouvy o svobodě pohybu, právo sdružovací ani právo na stávku nejsou právy absolutními.** Mimoto ve Smlouvě není stanoveno nic, co by nasvědčovalo tomu, že cíle sociální politiky musí mít vždy

přednost před cílem mít řádně fungující společný trh.

Judikatura tento závěr potvrzuje. Ve věci Schmidberger¹¹ rakouská vláda umožnila demonstraci, která omezila **volný pohyb zboží**; měla za to, že by zákaz této demonstrace porušil **svobodu projevu a svobodu shromažďování.**

Ve věci Omega¹² se Soudní dvůr musel zabývat opatřením, které mělo za cíl **chránit lidskou důstojnost**, které však rovněž **omezovalo svobodu poskytování služeb.** V obou případech Soudní dvůr uznal, že byla dotčena základní práva, která musí být zachována coby základní zásady práva Společenství¹³. V žádné z těchto věcí však Soudní dvůr nerozhodl, že následkem toho jsou omezení, která byla předmětem řízení, vyňata z působnosti pravidel o svobodě pohybu. Místo toho Soudní dvůr dospěl k závěru, že **i při použití těchto pravidel nepřekročila omezení svobody pohybu míru toho, co lze legitimně považovat za nezbytné v zájmu ochrany základního práva, o které se jedná.**

Stejně tak Soudní dvůr opakovaně uznal, že obecnými zájmy, které souvisí se sociální politikou, lze odůvodnit určitá omezení svobody pohybu, pokud tato omezení nepřekročí míru toho, co je nezbytné.

Problém č. 2) Horizontální použití ustanovení o svobodě pohybu

Druhá otázka předložená vnitrostátním soudem se týká problému, který aktuálně sledujeme, a to sice horizontálního účinku

¹¹ Rozsudek ze dne 12. června 2003, Schmidberger (C-112/00, Recueil, s. I-5659).

¹² Rozsudek ze dne 14. října 2004, Omega (C-36/02, Sb. rozh. s. I-9609).

¹³ Rozsudek Schmidberger, uvedený v pozn. pod čarou 10, body 71 až 72 a 76; Rozsudek Omega, uvedený v pozn. pod čarou 11, bod 34. K ochraně lidské důstojnosti jakožto základního práva v právu Společenství viz stanovisko generální advokátky Ch. Stix-Hackl ve věci Omega, body 82 až 91.

článku 43 SES a článku 49 SES. FSU a ITF (jako odborová organizace a odborové sdružení) tvrdí, že pro ně z těchto ustanovení neplynou žádné povinnosti, neboť se vztahují na veřejnoprávní opatření. Zdůrazňují, že jak FSU, tak ITF jsou soukromoprávními subjekty bez jakýchkoli normotvorných pravomocí. Viking naopak uplatňuje, že je třeba připustit možnosti dovolávat se předmětných ustanovení, zejména vzhledem ke schopnosti odborových svazů zasahovat do svobody pohybu.

Proto je zde otázka, zda ustanovení o svobodě pohybu zakládají povinnosti soukromoprávních subjektů (odborových organizací).

Zde dochází generální advokát Maduro k závěru, že Smlouva poskytuje hospodářským subjektům práva, kterých se mohou dovolávat vůči členským státům a vůči takovýmto podnikům. Co se týče hospodářských subjektů, hrají prvořadou úlohu pravidla na ochranu hospodářské soutěže, co se týče členských států, sehrávají tuto úlohu ustanovení o svobodě pohybu. K tomu, aby byla účinně zajištěna práva hospodářských subjektů, **mají tedy soutěžněprávní pravidla horizontální účinek, zatímco pravidla upravující svobodu pohybu mají účinek vertikální.**

Avšak tím není potvrzen argument a contrario, že Smlouva vylučuje horizontální účinek ustanovení o svobodě pohybu. Naopak, takovýto horizontální účinek by ze Smlouvy logicky vyplýval v rozsahu, v němž by bylo nutné umožnit hospodářským subjektům z celého Společenství, aby měly rovné příležitosti v přístupu na jakoukoli část společného trhu.

Ústředním bodem problematiky je tedy následující otázka: vyplývá ze Smlouvy, že v zájmu zajištění řádného fungování společného trhu ustanovení o svobodě pohybu chrání práva hospodářských subjektů nejen tím, že omezují pravomoci orgánů členských států, ale rovněž tím, že omezují autonomii jiných?

Soudní dvůr uznal, že pravidla o svobodě pohybu mohou omezit autonomii jednotlivců, zejména ve svých rozsudcích Komise v. Francie a Schmidberger. Oba rozsudky se zásadně opírají o argumentaci, že **soukromoprávní jednání může ohrozit cíle ustanovení o svobodě pohybu.** Soudní dvůr v důsledku toho rozhodl, že **jednotlivcům nesmí být dovoleno jednat, aniž by se ohlíželi na práva ostatních jednotlivců, která plynou z pravidel, jimiž se řídí svoboda pohybu.** Ve věci Komise v. Francie měl výbuch násilného protestního jednání francouzských zemědělců za cíl upřít jiným svobodu prodávat a dovážet ovoce a zeleninu z ostatních členských států. Ve věci Schmidberger nebyla překážka volnému pohybu zboží ani zdaleka tak závažná. Soudní dvůr však zásadním způsobem poměřil svobodu projevu skupiny demonstrantů s právem dopravní společnosti svobodně přepravovat zboží z jednoho členského státu do druhého, a použil tak základní zásadu volného pohybu zboží horizontálně.

Povšimněme si, že věci Schmidberger se jednalo o žalobu podanou soukromoprávním subjektem na stát. Takovéto řízení je běžné v mnoha, ne-li ve všech vnitrostátních právních řádech, ve kterých se nelze samostatně dovolávat ustanovení ústavy v občanskoprávním řízení. Jedná se o **alternativní způsob vyvolání horizontálního účinku ústavních práv,** zejména tak, že se z těchto práv **odvozuje povinnost státu zasáhnout v situacích, kdy ústavní práva jednoho soukromoprávního subjektu jsou ohrožena jednáním jiného soukromoprávního subjektu.** Logicky s tím spojeným a rovněž obvyklým způsobem, jakým je ústavním právům propůjčována normativní síla v horizontálních vztazích, je považovat tato práva za závazná pro soudy při rozhodování o sporech mezi soukromoprávními subjekty. Ať již soud

vykládá smluvní ustanovení, rozhoduje o žalobě na náhradu škody, nebo o návrhu na předběžné opatření, musí jakožto státní orgán vydat rozhodnutí, které zachovává ústavní práva účastníků řízení. **Vymezení práv jednotlivců těmito způsoby bývá označováno jako nepřímý horizontální účinek. Výsledkem je, že ústavní normy, která jsou určeny státu se promítají do právních norem použitelných na vztahy mezi soukromoprávními subjekty,** a projevuje se tak skutečnost, že „vláda je třetím účastníkem každého soukromoprávního řízení“, a to v podobě samotného zákona a soudce, který jej uplatňuje.

S ohledem na vymezení jednotlivých oblastí práv se nepřímý horizontální účinek může od přímého horizontálního účinku lišit svojí formou, v obsahu však není rozdíl. To vysvětluje, proč rozsudek ve věci Defrenne je považován za rozsudek, kterým byl uznán „přímý horizontální účinek“ článku 141 SES, ačkoli Soudní dvůr chápal horizontální účinek tohoto ustanovení jako povinnost vnitrostátních soudů (nepřímý účinek).

Ikdyby ve věci Schmidberger bývalo bylo rozhodováno jako o soukromoprávní sporu mezi dopravní společností a demonstranty, Soudní dvůr by i tak byl **musel poměřit právo na volný pohyb prvně uvedené s právem na demonstraci druhých.** Projednávaná věc mohla být Soudnímu dvoru teoreticky předložena v rámci žaloby podané na finské orgány z důvodu, že neučinily přítrž kolektivním akcím namířeným proti Viking Line. Neovlivnilo by to podstatu problému: jak skloubit právo Viking Line na volný pohyb s právem sdružovacím a právem odborářů na stávkou FSU a ITF?

Problém č. 3) Na jaký druh soukromoprávního jednání se vztahují pravidla o svobodě pohybu?

V mnoha případech nemají soukromoprávní subjekty dostatek vlivu na to, aby

s úspěchem zabránily jiným využívat práva na volný pohyb. Příklad jednotlivého obchodníka, který odmítne nakoupit zboží z jiného členského státu, není způsobilý bránit fungování společného trhu. Proto se pravidla o svobodě pohybu použijí přímo na jakékoli soukromoprávní jednání, které je schopné skutečně omezit ostatní osoby ve výkonu jejich práva na volný pohyb. Soudní dvůr ve své judikatuře č. oval obezřetně tak, že uznal přímé horizontální použití pravidel o svobodě pohybu ve zvláštních případech.

Příkladem může být situace, kdy Soudní dvůr použil pravidla o svobodě pohybu na národní a mezinárodní profesionální sportovní sdružení. Důvod je prostý. Předmětná sdružení mají rozhodující vliv na organizaci profesionálních sportů coby přeshraniční hospodářské činnosti. Mohou vytvářet pravidla, které jsou skutečně závazná téměř pro každého, kdo si přeje tuto činnost vykonávat.

Z výše uvedeného vyplývá, že ustanovení o svobodě pohybu se použijí na soukromoprávní jednání, které svým celkovým účinkem na nositele práva na volný pohyb může tyto nositele omezit ve výkonu těchto práv tím, že vytvoří překážku, kterou nemohou při vynaložení přiměřeného úsilí obejít.

Horizontální účinek ustanovení o svobodě pohybu a dodržování soukromoprávní autonomie chráněné vnitrostátním právem

Závěr, že určité soukromoprávní subjekty podléhají pravidlům o svobodě pohybu, samozřejmě neznamená konec jejich soukromoprávní autonomie. Soudní dvůr může svoji kontrolu různě odstupňovat v závislosti na původu a závažnosti překážky výkonu práva na svobodný pohyb a na síle a oprávněnosti proti sobě stojících nároků na soukromoprávní autonomii.

Když vnitrostátní soud rozhoduje o sporu, který mu byl předložen, **měl by použít vnitrostátní právo způsobem, který je v souladu s ustanoveními**

Smlouvy o svobodě pohybu. Není-li to možné a vnitrostátní právo je v rozporu s pravidly o svobodě pohybu, pak mají tyto přednost. Neexistuje-li opravný prostředek, protože vnitrostátní právo neposkytuje právní základ k tomu, aby porušení práva na volný pohyb mohlo být napadeno právní cestou, pak je podle zásady efektivity možné žalobu opřít přímo o relevantní ustanovení Smlouvy.

Vnitrostátní právo založené za hodnotách vnitrostátního právního řádu si tak zachovává své vlastní postavení v normativním rámci, kterým se řídí spory mezi občanskoprávními subjekty. Zároveň je zajištěna efektivita práva Společenství.

Akce FSU spolu s akcemi ITF jsou způsobilé účinně omezit výkon práva svobodně se usazovat ze strany takového podniku, jako je Viking Line.

Z výše uvedeného generální advokát Maduro Soudnímu dvoru navrhnul, aby Soudní dvůr na druhou otázku předloženou předkládajícím soudem odpověděl následovně: „Za takových okolností, jaké jsou předmětem původního řízení, má článek 43 SES a čl. 1 odst. 1. nařízení č. 4055/86 **horizontální účinek** v rámci vnitrostátního právního řízení mezi podnikem a odborovým svazem či sdružením odborových svazů“.

Problém č. 4) Nalezení rovnováhy mezi svobodou usazování a právem na kolektivní akci

Viking z jasných hospodářských důvodů (levnější estonská pracovní síla) usiluje především o využití svobody usazování. Smlouva toto právo chrání, neboť **možnost společnosti přesídlit do členského státu, kde budou její provozní náklady nižší, je stěžejní** pro dosahování efektivity obchodu v rámci Společenství.

Avšak, i když právo na svobodné usazování přináší celkově výhody, má zároveň bolestivé dopady, zejména pak na pracovníky společností, které se rozhodly přesídlit. Tato hrozba, která se v případě

posádky Roselly naplnila, je právě tím, co vyvolalo akce FSU a ITF.

Ačkoli Smlouva zavádí společný trh, není slepá k pracovníkům, kteří jsou nepříznivě postiženi jeho zápornými rysy.

Právo sdružovací a právo na kolektivní akci jsou základními prostředky, které pracovníkům umožňují vyjádřit svůj názor a přimět vlády a zaměstnavatele, aby plnili svoji část společenské smlouvy.

Soud předkládající předběžnou otázku se táže, zda preventivní akce ITF a FSU „nalézají **spravedlivou rovnováhu mezi základním sociálním právem na kolektivní akci a svobodou usazování a poskytování služeb**“. Poté, co tato otázka byla zasazena do širšího kontextu, je možné zabývat se hlouběji způsobem a cílem předmětné kolektivní akce.

Odborovými svazy koordinovaná politika kolektivní akce je obvykle legitimním prostředkem k ochraně mezd a pracovních podmínek námořníků. Avšak **kolektivní akce, která má za následek rozdělení pracovního trhu a brání najímání námořníků z určitých členských států** s cílem chránit pracovní místa námořníků v jiných členských státech, **útočí na samotnou podstatu zásady nediskriminace, na které je společný trh založen.**

Kolektivní akce v zájmu pracovních míst a pracovních podmínek současné posádky

První možný důvod, který mohou ITF a FSU mít ke kolektivní akci je zmírnění jakéhokoli záporného dopadu, který změna vlajky Roselly přinese současné posádce. Koordinovaná kolektivní akce může tedy sloužit např. k zajištění jejich mezd a pracovních podmínek, zamezení propouštění nebo k získání spravedlivé náhrady.

S ohledem na prostor pro uvážení, který právo Společenství ponechává členským státům, **je věcí vnitrostátního soudu, aby posoudil ve světle použitelných vnitrostátních předpisů o výkonu práva na kolektivní akci, zda předmětná akce překračuje to, co vnitrostátní právo**

pokládá za zákonné pro účely ochrany zájmů současné posádky.

Právo Společenství tedy v zásadě nebrání odborovým svazům v kolektivní akci, která má za následek to, že omezí právo na usazení podniku, který má v úmyslu přesídlit do jiného členského státu, za účelem ochrany pracovníků tohoto podniku.

Kolektivní akci, jejímž cílem je přimět podnik k zachování stávajících pracovních míst a pracovních podmínek, však nelze směřovat s kolektivní akcí, jež má za cíl zabránit podniku v poskytování svých služeb po přesídlení do zahraničí. První typ kolektivní akce je legitimním způsobem, kterým pracovníci hájí svá práva, a odpovídá tomu, co by se obvykle stalo, kdyby se přesídlení mělo uskutečnit v rámci členského státu. Totéž však nelze tvrdit o kolektivní akci, která pouze usiluje o to, aby podniku, který přesídlil jinam, bylo bráněno v legálním poskytování služeb v členském státě, ve kterém byl původně usazen.

Bránění nebo hrozba bránění, prostřednictvím kolektivní akce, podniku usazenému v členském státě, aby v souladu s právem poskytoval své služby v jiném členském státě, je přesně ten typ překážky volnému obchodu, u které Soudní dvůr rozhodl o její neslučitelnosti se Smlouvou ve věci Komise v. Francie.

Odpověď generálního advokáta na položené předběžné otázky

S ohledem na výše uvedené [generální advokát Maduro](#) navrhnul Soudnímu dvoru následující odpovědi na předběžné otázky:

„1) **Na kolektivní akci** vedenou odborovým svazem či sdružením odborových svazů, které usilují o prosazování cílů sociální politiky Společenství, **není z tohoto pouhého důvodu vyloučeno použití článku 43 SES a nařízení Rady č. 4055/86** ze dne 22. prosince 1986 o uplatňování zásady volného pohybu služeb v námořní dopravě

mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi.

2) Za takových okolností, jaké jsou předmětem původního řízení, **má článek 43 SES a čl. 1 odst. 1. nařízení č. 4055/86 horizontální účinek v rámci vnitrostátního právního řízení mezi podnikem a odborovým svazem či sdružením odborových svazů.**

3) Článek 43 SES nebrání odborovým svazům v kolektivní akci, která má za následek, že omezí práva na usazení podniku, který má v úmyslu přesídlit do jiného členského státu, za účelem ochrany pracovníků tohoto podniku. **Je věcí vnitrostátního soudu, aby ve světle použitelných vnitrostátních předpisů o výkonu práva na kolektivní akci posoudil, zda je takováto akce v souladu s právem,** za podmínky, že s případy přesídlení v rámci Společenství nebude zacházeno méně příznivě než s případy přesídlení uvnitř vnitrostátních hranic.

4) Článek 43 SES brání koordinované politice kolektivní akce vedené odborovým svazem a sdružením odborových svazů, která **omezením práva svobodně se usazovat způsobí rozdělení pracovního trhu a brání najímání pracovníků z určitých členských států s cílem chránit pracovní místa pracovníků v jiných členských státech“.**

Závěr

Pokud tedy nastane kolize mezi základními svobodami zaručenými Smlouvou a základními právy (jako v tomto případě právo na stávku), jednomu z těchto práv náleží určitá priorita. Ta není dána paušálně na všechny podobné případy pro futuro, ale je nutné vzít v úvahu okolnosti každého jednotlivého případu.

Řešení možných konfliktů mezi ustanoveními Smlouvy o základních svobodách a základních právech může nabídnout smlouva v jejích ustanoveních o omezení takových svobod. Určité soukromoprávní subjekty operují na

hranici soukromoprávních a veřejno-právních aktivit a mohou způsobit účinky jdoucí nad rámec striktních vztahů mezi těmito subjekty. Musí existovat rozdíl mezi obecnými pravidly soukromoprávních subjektů a mezi zněním jednotlivých článků individuální smlouvy. Tím se dosáhne nežádoucího rozšíření použití přímého horizontálního účinku. Omezení svobody jedné ze stran, ke kterému dojde v rámci konkrétního smluvního vztahu a které vytvářejí účinky jen mezi stranami takové smlouvy, nemůže být považováno principiálně za omezení základních svobod zaručených Smlouvou.

Podobně také nerovnost v právech a povinnostech daných ve smlouvě nemůže být považována za diskriminační a to potud, pokud nejsou narušeny základní hodnoty představující základní elementy smluvního práva (tzv. minimální spravedlnost). Charta základních práv EU rozeznává mezi „právy“ a „zásadami (principy)“. Vyloučení přímého účinku zásad, které předvídá Charta v článku 52 tak není zcela zřejmé. Vliv Charty na stav základních práv na poli evropského práva se bude především odvíjet od toho, jak bude v praxi, zejména judikaturou, formulován nepřímý účinek zásad. [AP]

Jak skutečný je účinek rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie na rozhodovací činnost britských soudů?¹⁴

5. Evropské právnícké fórum, které se konalo v říjnu 2009 v Budapešti, přineslo mnoho zajímavých postřehů k aplikaci práva Evropské unie na úrovni členských států. Jeden z nejkvalitnějších příspěvků, který značně pobavil publikum čítající asi dvě stě právníků, soudců i (ne)odborné veřejnosti včetně pana prof. Köblera s manželkou, byla paternalisticky laděná **přednáška profesora Hughu Beala**, který vtipně a stručně shrnul důvody jakési britské rezistence vůči evropské legislativě a rozhodovací činnosti Soudního dvora.

Cílem humorně euroskepticky kompilované přednášky, poté co řečník matně vzpomínal na datum přistoupení Velké Británie k tehdejší Evropským společenstvím a co těsně netrefil počet členských států současné Unie, bylo objasnění důvodů faktu, že v posledních desetiletích, přes změny v anglickém právu vynucené novou legislativou Evropské unie (a to jak přijatými nařízeními, tak novými zákony implementujícími směrnice EU, a to častokrát nad rámec jejich minimálních požadavků), nemá tato legislativa větší vliv na rozhodovací činnost britských soudů. Tato situace je částečně dána způsobem, jakým jsou směrnice implementovány ve Spojeném Království, častokrát právními předpisy, které jsou jaksi „oddělené“ od obecného občanského a obchodního práva. Částečně je to také proto, že anglické soudy vykládají zákony velmi úzce a nerozvíjejí své common law pomocí analogie tak, jak to známe v podmínkách našeho práva. Částečně je to dáno také základní povahou anglického občanského a obchodního práva.

Podle prof. Beala existují **tři základní důvody britské rezistence**:

První z nich se týká toho, že britské smluvní právo je z velké části determinováno a judikováno obchodními **spory mezi relativně silnými obchodními partnery**

¹⁴ Příspěvek je založen na přednášce prof. Hughu Beala z University Warwick, Spojené Království.

a společnostmi, které disponují značným finančním zázemím a mohou si dovolit adekvátní kvalitní právní pomoc.

Druhý důvod spočívá v tom, že **smluvní právo** není tradičně chápáno jako jakýsi „vzor“ toho, jak by se smluvní strany měly chovat. Spíše je vnímáno **jako určovatel vnějších, krajních hranic chování**, které lze ještě tolerovat, to i v procesu vyjednávání a kontraktualizace. A tak si jen stěží lze představit, že takové právo bude obsahovat požadavky toho druhu, že smluvní strana musí konat určité pozitivní kroky vůči svému obchodnímu partnerovi, např. informovat ho o určité změně situace, a to i v případě, kdy tento obchodní partner očividně nepracuje s aktuálními, přesnými, nebo dokonce pravdivými údaji.

Zatřetí, **britské právo je postaveno na zásadě**, že pokud smluvní strana žádá více informací, měla by o ně sama požádat. Stejně tak, **pokud strany trvají na úpravě smluvních závazků, které jdou nad rámec toho, co lze v obchodním styku běžně očekávat, měly by tak výslovně učinit ve smlouvě**. To vychází zejména z předpokladu, že pro strany je jednodušší přesně si vymežit rozsah práv a povinností ve smlouvě než čekat na soud, který posléze rozhodne, na čí straně je právo. To by v praxi znamenalo, že by se soud musel uchýlit k výkladu širších, někdy až neurčitých pojmů, jako např. pojmu

„dobrá víra“ nebo „rozumnost“ a to by mohlo znamenat značnou nejistotu v obchodních vztazích. Taková nejistota poté vede k řízení, v němž se strany snaží přesvědčit soud k přijetí právě jejich výkladu, což je s ohledem na výše zmíněný úzký výklad zákona a úzké uvážení soudce v britských poměrech nezvyklé.

Přesto, že v poslední době není anglické právo tak konzistentní jak bývalo a některá významná rozhodnutí poslední doby obsahují na místní poměry flexibilní přístupy, je tu silná tradice samostatnosti ve

vyjednávání a určení obchodních podmínek smlouvy. To vede anglické právníky, zejména ty, kteří se zabývají obchodními spory, k odmítání kontroly např. obchodních podmínek, což bývá ve smlouvách mezi obchodníky v jiných právních systémech běžnou praxí.

Na závěr bych k výše uvedenému poznamenal, že nastíněné přístupy se jistě neuplatní v každém obchodním jednání, sporu nebo smlouvě, před každým britským soudcem. V době ekonomické recese se zejména ve smlouvách mezi méně významnými obchodníky jistě vyplatí prozřetelnost, někdy spíše až přezřetelnost. Ať už se britské právo (a celé common law) tváří judikaturně svébytně a samostatně, spojuje ho kromě tunelu pod kanálem La Manche i závazek loajální spolupráce v civilních i trestních věcech v Evropské unii, které in concreto obsahuje požadavek respektování judikatury Soudního dvora Evropské unie. [AP]

Judikatura Nejvyššího soudu s evropským prvkem

Níže uvádíme přehled aktuálních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, v nichž bylo aplikováno evropské právo, případně v nichž bylo rozhodnuto o jeho neaplikaci. [HB]

▪ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 7. 2009, sp. zn. 32 Cdo 1914/2009

(Prorogační doložka ve spotřebitelské smlouvě)

Dotčené právní předpisy: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Rozhodnutí NS: V projednávané věci odvolací soud - i soud prvního stupně - pominul, že obchodní podmínky ke smlouvě obsahují v bodě 10.8 prorogační doložku, podle níž je k řešení sporů ze smlouvy příslušný Krajský obchodní soud v Praze. Toto ujednání je významné s ohledem na článek 17 odst. 3 a článek 23 odst. 1 písm. a) Nařízení, podle nichž může být ve sporech ze spotřebitelských smluv podle článku 15 odst. 1 písm. c) Nařízení založena mezinárodní příslušnost soudu dohodou smluvních stran. **Poněvadž odvolací soud se prorogační doložkou obsaženou v obchodních podmínkách ke smlouvě nezabýval, je jeho právní posouzení mezinárodní příslušnosti českých soudů k projednání věci neúplné a tím i nesprávné** a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn právem.

▪ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2867/2007

(Vykonatelnost rozhodnutí velitele vojenského útvaru cizího státu)

Dotčené právní předpisy: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech; **zákon č. 97/1963 Sb.**, o mezinárodním právu soukromém a procesním

Rozhodnutí NS: Nejvyšší soud již při své dřívější rozhodovací činnosti vyslovil, že rozhodnutí velitele vojenského útvaru, kterým byl voják zavázán k zaplacení náhrady škody, nelze kvalifikovat jako akt aplikace práva, učiněný při výkonu státní či jiné veřejné správy, ale že jde o rozhodnutí v majetkové, tedy občanskoprávní, a tudíž soukromoprávní věci; **rozhodnutí takového - byť jiného než justičního - orgánu cizího státu nutno** tedy ve výše uvedeném smyslu **klást naroveň rozhodnutím vydávaným orgány justičními** a odtud pak plyne i kladná odpověď na otázku, zda je takové rozhodnutí - ač nejjustičního - orgánu cizího státu vykonatelné podle zákona č. 97/1963 Sb.

▪ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2010/2009

(Výklad směrnice - položení předběžné otázky Evropskému soudnímu dvoru)

Dotčené právní předpisy: Druhá směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce

Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření; **Smlouva o založení Evropského společenství**

Rozhodnutí NS: Úkolem Nejvyššího soudu při výkladu § 161e obch. zák. je určit, zda **zákaz v něm formulovanému se protíví též převzetí dluhu** ve smyslu § 531 odst. 1 obč. zák., v jehož důsledku se přejímající (zde žalobkyně) ocitne v postavení osoby povinné uhradit dluh původního dlužníka (zde společnosti M.) u věřitele (zde pozdější úpadkyně) z titulu nesplaceného úvěru poskytnutého původnímu dlužníku (zde společnosti M.) za účelem uhrazení kupní ceny za nákup vlastních akcií přejímající (vlastních akcií žalobkyně).

Text § 161e obch. zák. na tuto otázku výslovně neodpovídá. Právě proto, že **ustanovení § 161e obch. zák. je implementací Druhé směrnice**, takže jeho prostřednictvím je vykládáno komunitární právo, zkoumal Nejvyšší soud především otázku, nakolik je při svém rozhodování omezen závěry vyslovenými Evropským soudním dvorem (v rozsudku ze dne 6. října 1982) v případě 283/81 CILFIT [1982], ECR 3415, ve spojení s článkem 234 (bývalým článkem 177) SES. **Článek 234 SES mu totiž** (jako soudu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva) **ukládá povinnost předložit předběžnou otázku**, která se týká platnosti a výkladu aktů přijatých orgány Společenství a ECB, a která vyvstala při jeho jednání, Evropskému soudnímu dvoru.

Evropský soudní dvůr v rozsudku svého velkého senátu ze dne 10. 1. 2006 (případ C-302/04 Ynos [2006], Sbíрка rozhodnutí, I-00371, odstavce 36 až 38) uzavřel, že **předcházejí-li skutkové okolnosti sporu přistoupení státu k Evropské unii, nemá Evropský soudní dvůr pravomoc k výkladu směrnice Evropského společenství**. Protože v projednávané věci je uvedená podmínka splněna, nevznikla Nejvyššímu soudu povinnost položit předběžnou otázku. V současné době též neexistuje ustálená judikatura Evropského soudního dvora k dané otázce nebo rozsudek Evropského soudního dvora týkající se v zásadě identické otázky (tzv. acte éclairé) - případ 283/81 CILFIT [1982], ECR 3429, odstavce 13 a 14, takže Nejvyšší soud nebyl při svém rozhodování omezen ani v tomto ohledu.

▪ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 32 Cdo 3812/2008

(Použitelnost právních předpisů EU na smlouvy uzavřené před vstupem ČR do EU)

Dotčené právní předpisy: Smlouva o založení Evropského společenství

Rozhodnutí NS: Dospěl-li totiž odvolací soud k závěru, že projev vůle účastníků smlouvy uzavřené mezi nimi dne 30. dubna 2002 směřoval k uzavření smlouvy mezi státem a podnikatelem, týkající se zabezpečování veřejných potřeb (§ 261 odst. 2 obchodního zákoníku) a podle obsahu jde o nepojmenovanou smlouvu podle ustanovení § 269 odst. 2 obchodního zákoníku, nelze mu vytknout, že by tyto otázky řešil v rozporu s hmotným právem. Argumentuje-li žalobkyně komunitárním právem Evropské unie, je nutno zdůraznit, že **uvedená smlouva byla uzavřena před vstupem České republiky do Evropské unie, kdy Česká republika unijní úpravou vázána nebyla.**

České předběžné otázky

Dne 14. ledna 2010 byl vydán Soudním dvorem rozsudek k žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané Nejvyšším správním soudem dne 30. května 2008 **ve věci Milan Kyrian v. Celní úřad Tábor** ([C-233/08](#)). Nejvyšší správní soud se v uvedené věci dotazoval na výklad směrnice Rady 76/308/EHS ze dne 15. března 1976 o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek vyplývajících z některých dávek, cel, daní a jiných opatření, ve znění směrnice Rady 2001/44/ES ze dne 15. června 2001.

Nejvyšší správní soud v nedávné době podal Soudnímu dvoru **další dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce**. Jedná se o žádost ze dne 5. října 2009 ve věci Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury ([C-393/09](#)) a dále o žádost ze dne 16. října 2009 ve věci Marie Landtová v. Česká správa sociálního zabezpečení ([C-399/09](#)). **Přehled dosud podaných českých předběžných otázek lze sledovat na [webových stránkách Nejvyššího soudu ČR](#).** [HB]

Nové právní předpisy Evropské unie

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem** ([ÚV L 258 z 1. 10. 2009, s. 20](#))

Koordinační opatření stanovená touto směrnicí se použijí na právní a správní předpisy členských států, které se vztahují na formy společností uvedené v příloze I, kterou je pro ČR Společnost s ručením omezeným.

- **Prohlášení Nizozemska týkající se článku 28 rámcového rozhodnutí** ([ÚV L 265 z 9. 10. 2009, s. 41](#))

V souladu s čl. 28 odst. 2 Nizozemsko prohlašuje, že v případech, kdy je pravomocný rozsudek vyneseno do tří let po dni vstupu rámcového rozhodnutí v platnost, bude Nizozemsko jako vydávající a vykonávající stát i nadále uplatňovat právní nástroje týkající se předávání odsouzených osob, které platily před tímto rámcovým rozhodnutím.

- **Rozhodnutí Rady 2009/820/SZBP ze dne 23. října 2009 o uzavření Dohody o vydávání mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými a Dohody o vzájemné právní pomoci mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými jménem Evropské unie** ([ÚV L 291 z 7. 11. 2009, s. 40](#))

- **Rámcové rozhodnutí Rady 2009/829/SVV ze dne 23. října 2009 o uplatnění zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o opatřeních dohledu jakožto alternativy zajišťovací vazby mezi členskými státy Evropské unie** ([ÚV L 294 z 11. 11. 2009, s. 20](#))

Toto rámcové rozhodnutí stanoví pravidla, podle nichž jeden členský stát uznává rozhodnutí o opatřeních dohledu vydané v jiném členském státě jako alternativu zajišťovací vazby, dohlíží nad opatřeními dohledu uloženými fyzické osobě a předává dotyčnou osobu vydávajícímu státu v případě porušení těchto opatření. Členské státy přijmou opatření nezbytná pro dosažení souladu s tímto rámcovým rozhodnutím do 1. prosince 2012.

- **Rozhodnutí Rady 2009/902/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o zřízení Evropské sítě pro předcházení trestné činnosti (EUCPN) a o zrušení rozhodnutí 2001/427/SVV** ([ÚV L 321 z 8. 12. 2009, s. 44](#))

Tímto rozhodnutím se zřizuje Evropská síť pro předcházení trestné činnosti, která je považována za nástupkyni Evropské sítě pro předcházení trestné činnosti zřízené rozhodnutím 2001/427/SVV. Síť přispívá k rozvoji různých aspektů předcházení trestné činnosti na úrovni Unie s ohledem na strategii Evropské unie pro předcházení trestné činnosti a podporuje činnosti v zájmu předcházení trestné činnosti na celostátní a místní úrovni. Předcházení zahrnuje činnost veřejné moci, příslušných orgánů, orgánů činných v trestním řízení, místních úřadů a specializovaných sdružení, která byla v Evropě vytvořena, soukromého sektoru, dobrovolných organizací, vědeckých pracovníků a veřejnosti, za podpory sdělovacích prostředků.

- **Rámcové rozhodnutí Rady 2009/948/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o předcházení kompetenčním sporům při výkonu pravomoci v trestním řízení a jejich řešení** ([ÚV L 328 z 15. 12. 2009, s. 42](#))

Cílem tohoto rámcového rozhodnutí je prosazovat užší spolupráci mezi příslušnými orgány dvou nebo více členských států, které vedou trestní řízení, s cílem zlepšit účinný a řádný výkon spravedlnosti. Členské státy přijmou opatření nezbytná pro dosažení souladu s tímto rámcovým rozhodnutím do 15. června 2012.

- **Rozhodnutí Rady ze dne 30. listopadu 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím** ([ÚV L 331 z 16. 12. 2009, s. 17](#))

Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti se schvaluje jménem Evropského společenství. Protokol stanoví rozhodné právo ve věcech vyživovacích povinností, jež vyplývají z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo švagrovství, včetně vyživovací povinnosti k dítěti bez ohledu na rodinný stav rodičů.

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Níže se můžete seznámit s aktuální judikaturou Soudního dvora Evropské unie. [MŽ]

- **[Věc C-111/08](#): Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 2. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Högsta domstolen — Švédsko) — SCT Industri AB i likvidation v. Alpenblume AB** (ÚV C 205 z 29.8. 2009, s. 8)

Klíčová slova:

„Soudní spolupráce v občanských věcech — Příslušnost soudu a vykonatelnost rozhodnutí — Oblast působnosti — Konkursy“

- **[Věc C-204/08](#): Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 9. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Bundesgerichtshof — Německo) — Peter Rehder v. Air Baltic Corporation** (ÚV C 205 z 29.8. 2009, s. 8)

Klíčová slova:

„Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 5 bod 1 písm. b) druhá odrážka — Nařízení (ES) č. 261/2004 — Článek 5 odst. 1 písm. c) a čl. 7 odst. 1 písm. a) — Montrealská úmluva — Článek 33 odst. 1 — Letecká doprava — Návrhy na náhradu škody cestujícím směřující vůči leteckým společnostem v případě zrušení letů — Místo poskytování služeb — Soudní příslušnost v případě letecké přepravy z jednoho členského státu do jiného členského státu leteckou společností usazenou ve třetím členském státě“

- **Věc C-537/07: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 16. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Juzgado de lo Social de Madrid — Španělsko) — Evangelina Gómez-Limón Sánchez-Camacho v. Instituto nacional de la Seguridad Social (INSS), Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), Alcampo SA (ÚV C 220 z 12.9. 2009, s. 6)**

Klíčová slova:

„Směrnice 96/34/ES — Rámcová dohoda o rodičovské dovolené — Práva nabytá nebo nabývaná na začátku dovolené — Pokračování v pobírání dávek sociálního zabezpečení během dovolené — Směrnice 79/7/EHS — Zásada rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení — Nabývání nároků na trvalý invalidní důchod během rodičovské dovolené“

- **Věc C-5/08: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Højesteret — Dánsko) — Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening (ÚV C 220 z 12.9. 2009, s. 6)**

Klíčová slova:

„Autorská práva — Informační společnost — Směrnice 2001/29/ES — Články 2 a 5 — Literární a umělecká díla — Pojem ‚rozmnožování‘ — Rozmnožování ‚po částech‘ — Rozmnožování krátkých výňatků z literárních děl — Články v tisku — Dočasné a krátkodobé rozmnoženiny — Technický proces spočívající ve skenování článků, následném převedení do textového souboru, elektronickém zpracování rozmnoženiny, uložení části této rozmnoženiny a jejím vytištění“

- **Věc C-12/08: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Cour du travail de Liège — Belgie) — Mono Car Styling SA, v likvidaci v. Dervis Odemis a další (ÚV C 220 z 12.9. 2009, s. 7)**

Klíčová slova:

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce — Směrnice 98/59/ES — Články 2 a 6 — Postup informování zaměstnanců a projednání se zaměstnanci v případech hromadného propouštění — Povinnosti zaměstnavatele — Právo zaměstnanců podat opravný prostředek — Požadavek konformního výkladu“

- **Věc C-69/08: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 16. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Tribunale di Napoli — Sezione Lavoro — Itálie) — Raffaello Visciano v. Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (ÚV C 220 z 12.9. 2009, s. 9)**

Klíčová slova:

Sociální politika — Ochrana zaměstnanců — Platební neschopnost zaměstnavatele — Směrnice 80/987/EHS — Povinnost uhradit veškeré nesplacené pohledávky do výše předem stanovené horní hranice — Povaha pohledávek zaměstnance vůči záruční instituci — Promlčecí lhůta“

- **Věc C-168/08: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 16. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Cour de cassation — Francie) — Iaszlo Hadadi (Hadady) v. Csilla Marta Mesko, rozená Hadadi (Hadady)** (ÚV C 220 z 12.9. 2009, s. 11)

Klíčová slova:

„Soudní spolupráce v občanských věcech — Nařízení (ES) č. 2201/2003 — Příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti — Článek 64 — Přejícná ustanovení — Použitelnost nařízení č. 2201/2003 na rozhodnutí členského státu, který přistoupil v roce 2004 k Evropské unii — Článek 3 odst. 1 — Příslušnost v rozvodových věcech — Relevantní pouta — Obvyklé bydliště — Státní příslušnost — Manželé bydlící ve Francii, kteří jsou oba jak francouzskými, tak maďarskými státními příslušníky“

- **Věc C-189/08: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 16. července 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hoge Raad der Nederlanden — Nizozemsko) — Zuid-Chemie BV v. Filippo's Mineralenfabriek NV/SA** (ÚV C 220 z 12.9. 2009, s. 11)

Klíčová slova:

„Soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech — Příslušnost a výkon soudních rozhodnutí — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Pojem „místo, kde došlo ke škodné události“

- **Věc C-489/07: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 3. září 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Amtsgericht Lahr- Německo) — Pia Messner v. Firma Stefan Krüger** (ÚV C 256 z 24. 10. 2009, s. 4)

Klíčová slova:

„Směrnice 97/7/ES — Ochrana spotřebitelů — Smlouvy uzavřené na dálku — Uplatnění práva odstoupit od smlouvy spotřebitelem — Náhrada za užívání, jež má být zaplacená prodejci“

- **Věc C-2/08: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 3. září 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Corte suprema di cassazione — Itálie) — Amministrazione dell'Economia e delle Finanze, Agenzia delle Entrate v. Fallimento Olimpiclub Srl** (ÚV C 256 z 24.10. 2009, s. 5)

Klíčová slova:

„DPH — Přednost práva Společenství — Ustanovení vnitrostátního práva zakotvující zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené“

- **Věc C-44/08**: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 10. září 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Korkein oikeus — Finsko) — Akavan Erityisalojen Keskusliitto AEK ry a další v. Fujitsu Siemens Computers Oy (ÚV C 267 z 7.11. 2009, s. 15)

Klíčová slova:

„Řízení o předběžné otázce — Směrnice 98/59/ES — Sbližování právních předpisů členských států týkajících se hromadného propouštění — Článek 2 — Ochrana zaměstnanců — Informování zaměstnanců a projednání se zaměstnanci — Skupina podniků — Mateřská společnost — Dceřiná společnost“

- **Věc C-277/08**: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 10. září 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Juzgado de lo Social de Madrid — Španělsko) — Francisco Vicente Pereda v. Madrid Movilidad SA (ÚV C 267 z 7.11. 2009, s. 20)

Klíčová slova:

„Směrnice 2003/88/ES — Úprava pracovní doby — Nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok — Pracovní volno z důvodu nemoci — Dovolená za kalendářní rok, která spadá do doby pracovního volna z důvodu nemoci — Nárok na čerpání dovolené za kalendářní rok v jiném období“

- **Věc C-292/08**: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 10. září 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Hoge Raad der Nederlanden — Nizozemsko) — German Graphics Graphische Maschinen GmbH v. Alice van der Schee, insolvenční správkyň společnosti Holland Binding BV (ÚV C 267 z 7.11. 2009, s. 22)

Klíčová slova:

„Platební neschopnost — Použití práva členského státu, ve kterém bylo zahájeno řízení — Výhrada vlastnictví — Místo, kde se věc nachází“

- **Věc C-347/08**: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 17. září 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Landesgericht Feldkirch — Rakousko) — Vorarlberger Gebietskrankenkasse v. WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherungs AG (ÚV C 267 z 7.11. 2009, s. 22)

Klíčová slova:

„Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 9 odst. 1 písm. b) a čl. 11 odst. 2 — Příslušnost ve věcech pojištění — Dopravní nehoda — Přechod nároků poškozeného ve prospěch instituce sociálního pojištění ze zákona — Regresní žaloba proti pojistiteli údajně odpovědné osoby — Cíl ochrany slabší strany“

- **Věc C-40/08**: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 6. října 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao — Španělsko) — Asturcom Telecomunicaciones SL v. Cristina Rodríguez Nogueira (ÚV C 282 z 21.11. 2009, s. 7)

Klíčová slova:

„Směrnice 93/13/EHS — Spotřebitelské smlouvy — Nepřiměřená rozhodčí doložka — Neplatnost — Rozhodčí nález, který nabyl účinky věci rozsouzené — Nucený výkon — Pravomoc vnitrostátního soudu příslušného pro vykonávací řízení uplatnit bez návrhu neplatnost nepřiměřené rozhodčí doložky — Zásady rovnocennosti a efektivity“

- **Věc C-133/08: Rozsudek Soudního dvora (velký senát) ze dne 6. října 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hoge Raad der Nederlanden - Nizozemsko) — Intercontainer Interfrigo SC (ICF) v. Balkenende Oosthuizen BV a MIC Operations BV (ÚV C 282, z 21. 11. 2009, s.9)**

Klíčová slova:

„Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy – Rozhodné právo při neexistenci volby práva – Dopravní nájemní (charterová) smlouva – Kolizní kritéria – Oddělitelnost“

- **Věc C-123/08: Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 6. října 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Rechtbank Amsterdam — Nizozemsko) — řízení, jehož předmětem je výkon evropského zatýkacího rozkazu vydaného na Dominica Wolzenburga (ÚV C 282 z 21.11. 2009, s. 8)**

Klíčová slova:

„Policejní a soudní spolupráce v trestních věcech – Rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV – Evropský zatýkací rozkaz a postupy předávání mezi členskými státy – Článek 4 bod 6 – Důvod, pro který je možné odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu – Provedení do vnitrostátního práva – Zatčená osoba-státní příslušník vystavujícího členského státu – Nevykonání evropského zatýkacího rozkazu členským státem, který má rozkaz vykonat, podmíněné pobytem po dobu pěti let na jeho území – Článek 12 ES“

- **Věc C-101/08: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 15. října 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Cour de cassation — Lucembursko) — Audiolux SA (ÚV C 297 z 5. 12. 2009, s. 7)**

Klíčová slova:

„Směrnice 77/91/EHS, 79/279/EHS a 2004/25/ES — Obecná zásada ochrany menšinových akcionářů zakotvená v právu Společenství — Neexistence — Právo společností — Ovládnutí — Povinná nabídka — Doporučení 77/534/EHS — Kodex chování“

- **Věc C-115/08: Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 27. října 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Landesgericht Linz — Rakousko) — Land Oberösterreich v. ČEZ, a.s. (ÚV C 312 z 19.12. 2009, s. 5)**

Klíčová slova:

„Žaloba na zdržení se imisí nebo možných imisí z jaderné elektrárny, která se nachází na území jiného členského státu, na žalobcův pozemek — Povinnost strpět imise a možné imise ze zařízení, která byla v tuzemsku úředně povolena — Nezohlednění povolení

vydaných v jiných členských státech — Rovné zacházení — Zásada zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti v rámci použití Smlouvy o ESAE“

- **Věc C-63/08: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 29. října 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Tribunal du travail d'Esch-sur-Alzette — Lucembursko) — Virginie Pontin v. T-Comalux SA (ÚV C 312 z 19.12. 2009 , s. 4)**

Klíčová slova:

„Sociální politika — Ochrana těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň — Směrnice 92/85/EHS — Články 10 a 12 — Zákaz výpovědi od počátku těhotenství až do konce mateřské dovolené — Soudní ochrana práv, která jednotlivcům vyplývají z práva Společenství — Rovné zacházení pro muže a ženy — Směrnice 76/207/EHS — Článek 2 odst. 7 třetí pododstavec — Méně příznivé zacházení se ženou spojené s těhotenstvím nebo mateřskou dovolenou — Omezení procesních prostředků, kterých mohou využít ženy propuštěné během svého těhotenství“

- **Věc C-345/08: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 10. prosince 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Verwaltungsgericht Schwerin — Německo) — Krzysztof Peśla v. Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern (ÚV C 260, z 11. 10. 2008)**

Klíčová slova:

„Volný pohyb pracovníků – Článek 39 ES – Odepření přístupu k přípravné právní praxi pro regulovaná právnická povolání – Žadatel, který získal diplom v oboru právo v jiném členském státě – Kritéria přezkumu rovnocennosti získaného vzdělání“

- **Věc C-403/09 PPU: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 23. prosince 2009 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Višje sodišče v Mariboru — Slovinsko) — Jasna Detiček v. Maurizio Sgueglia**

Klíčová slova:

„Soudní spolupráce v občanských věcech – Manželské věci a rodičovské práva a povinnosti – Nařízení ES č. 2201/2003 – Ochranné opatření týkající se práva na svěřením do péče – Rozhodnutí vykonatelné v členském státě – Protiprávní přemístění dítěte – Jiný členský stát – Jiný soud – Svěřením dítěte do péče druhému rodiči – Pravomoc – Naléhavé předběžné řízení“

- **Věc C-229/08: Rozsudek Soudního dvora (velký senát) ze dne 12. ledna 2010 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Verwaltungsgericht Frankfurt am Main — Německo) — Wolf**

Klíčová slova:

„Směrnice 2000/78/ES – Článek 4 odst. 1 – Zákaz diskriminace na základě věku – Vnitrostátní ustanovení, které stanoví maximální věk pro přijímání úředníků na pracovní místa hasičů na 30 let – Sledovaný cíl – Pojem ‚podstatný a určující profesní požadavek“

- **[Věc C-304/08](#): Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 14. ledna 2010 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Bundesgerichtshof — Německo) — *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV v. Plus Warenhandels-gesellschaft mbH***

Klíčová slova:

„Směrnice 2005/29/ES – Nekalé obchodní praktiky – Vnitrostátní právní úprava, která zásadně zakazuje obchodní praktiky, jež podmiňují účast spotřebitelů na výherní hře koupí zboží nebo využitím služby“

- **[Věc C-233/08](#): Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 14. ledna 2010 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Nejvyššího správního soudu — Česká republika) — *Milan Kyrian v. Celní ředitelství Tábor***

Klíčová slova:

„Vzájemná pomoc při vymáhání pohledávek – Směrnice 76/308/EHS – Přezkumná pravomoc soudů členského státu, ve kterém má sídlo dožádaný orgán – Vykonatelnost dokladu o vymahatelnosti pohledávky – Řádné doručení tohoto dokladu dlužníkovi – Doručení v jazyce, jemuž příjemce nerozumí“

Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Níže uvádíme přehled nových předběžných otázek položených Soudnímu dvoru EU. [HB]

- **[Věc C-144/09](#): Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberster Gerichtshof (Rakousko) dne 24. dubna 2009 - *Hotel Alpenhof GesmbH v. Oliver Heller***

Předběžná otázka:

Postačuje pro "zaměření" činnosti ve smyslu čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 ("Brusel I") skutečnost, že internetovou stránku smluvního partnera spotřebitele je možné na internetu otevřít?

- **[Věc C-147/09](#): Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Oberlandesgericht Wien (Rakousko) dne 24. dubna 2009 - *Ronald Seunig v. Maria Hölzel***

Předběžná otázka:

1. a) Je čl. 5 bod 1 písm. b) druhá odrážka nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen "nařízení Brusel I") použitelný na smlouvu o poskytnutí služeb i tehdy, pokud jsou služby poskytnuty podle smlouvy ve více členských státech?

V případě kladné odpovědi na tuto otázku: Je třeba uvedené ustanovení vykládat v tom smyslu, že b) jako místo plnění charakteristického závazku je třeba určit místo, v němž se nachází hlavní místo výkonu činnosti poskytovatele služeb, které je třeba posoudit podle vynaloženého času a významu činnosti; c) pokud není možné zjistit hlavní místo výkonu činnosti, může být žaloba uplatňující všechny nároky vyplývající ze smlouvy podána podle volby žalobce v jakémkoli místě poskytnutí služby nacházejícím se ve Společenství?

2. V případě záporné odpovědi na první otázku: Je čl. 5 bod 1 písm. a) nařízení Brusel I použitelný na smlouvu o poskytnutí služeb i tehdy, pokud jsou služby poskytnuty podle smlouvy ve více členských státech?

- **Věc C-205/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Szombathelyi Városi Bíróság (Maďarsko) dne 8. června 2009 - trestní řízení proti Emilu Eredicsovi a dalším**

Předběžná otázka:

Soud v trestním řízení před ním zahájeném žádá o zodpovězení otázky, zda se pojem "oběť" ve smyslu čl. 1 písm. a) rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV vztahuje na "jinou než fyzickou osobu" s ohledem na povinnost podporovat mediaci mezi obětí a pachatelem trestného činu v trestních věcech stanovenou v článku 10 rámcového rozhodnutí, a současně o upřesnění a doplnění rozsudku vydaného Soudním dvorem dne 28. června 2007 ve věci Dell'Orto, C-467/05.

Soud se ohledně článku 10 rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, podle kterého "[k]aždý členský stát podporuje mediaci v trestních věcech pro trestné činy, které považuje za vhodné pro tento druh opatření", táže, zda je možné pojem "trestné činy" vykládat v tom smyslu, že se týká všech trestných činů, jejichž skutková podstata vymezená zákonem je v podstatě obdobná.

- **Věc C-283/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia (Polská republika) dne 23. července 2009 — Artur Weryński v. Mediatel 4B Spółka**

Předběžná otázka:

Je na základě nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech dožadovaný soud oprávněn požádat dožadující soud o zálohu na náhradu nebo úhradu náhrady vyplácené svědkovi nebo musí být tato náhrada uhrazena z vlastních finančních zdrojů?

- **Věc C-306/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Cour constitutionnelle (Belgie) dne 31. července 2009 — I.B. v. Conseil des ministres**

Předběžná otázka:

Musí být evropský zatýkácí rozkaz vydaný za účelem výkonu odsuzujícího rozhodnutí vneseného v nepřítomnosti, aniž by odsouzená osoba byla informována o místu nebo dni jednání a proti kterému má stále možnost podat opravný prostředek, považován nikoliv za zatýkácí rozkaz za účelem výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody ve smyslu čl. 4 bodu 6 rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkáčím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy¹, ale za zatýkácí rozkaz za účelem trestního stíhání ve smyslu čl. 5 bodu 3 téhož rámcového rozhodnutí?

- **Věc C-393/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Nejvyšším správním soudem (Česká republika) dne 5. října 2009 - Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury**

Předběžná otázka:

1) Je třeba čl. 1 odst. 2 směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů vykládat tak, že pro účely autorskopravní ochrany počítačového programu jakožto autorského díla podle uvedené směrnice se "vyjádřením počítačového programu v jakékoliv formě" rozumí také grafické uživatelské rozhraní počítačového programu nebo jeho část?

- **Věc C-396/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunale ordinario di Bari (Itálie) dne 12. října 2009 - Interedil Srl v likvidaci v. Fallimento Interedil Srl, Banca Intesa Gestione Crediti Spa**

Je třeba pojem "místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka" podle čl. 3 odst. 1 nařízení (ES) č. 1346/2000¹ ze dne 29. května 2000 vykládat podle právního řádu Společenství nebo vnitrostátního právního řádu a v případě kladné odpovědi na první předpoklad, v čem spočívá uvedený pojem a jaké jsou určující faktory nebo prvky pro stanovení "místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy"?

Může být domněnka stanovená čl. 3 odst. 1 nařízení (ES) č. 1346/2000, podle níž "v případě společnosti nebo právnické osoby se za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, považuje sídlo, pokud není prokázán opak", vyvrácena na základě zjištění skutečné podnikatelské činnosti v jiném státě, než v tom, v němž se nachází sídlo společnosti, nebo je nezbytné ověřovat, že společnost nevyvíjela žádnou podnikatelskou činnost ve státě, kde má sídlo, aby tato domněnka mohla být vyvrácena?

- **Věc C-399/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Nejvyšším správním soudem (Česká republika) 16. října 2009 - Marie Landtová v. Česká správa sociálního zabezpečení**

Předběžná otázka:

1. Je třeba vykládat přílohu III část A. bod 6 v návaznosti na čl. 7 odst. 2 písm. c) nařízení Rady (ES) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, která ponechává použitelným kritérium pro určení nástupnického státu příslušného k zhodnocení dob pojištění získaných zaměstnanými osobami do 31. 12. 1992 v systému sociálního zabezpečení bývalé České a Slovenské Federativní Republiky, tak, že brání aplikaci vnitrostátního pravidla, podle něhož česká instituce sociálního zabezpečení v plném rozsahu hodnotí pro nárok na dávku i pro stanovení její výše dobu pojištění získanou na území bývalé České a Slovenské Federativní Republiky do 31. 12. 1992, i když k jejímu zhodnocení je podle uvedeného kritéria příslušná instituce sociálního zabezpečení Slovenské republiky?

- **Věc C-406/09: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) dne 21. října 2009 - Realchemie Nederland BV v. Bayer CropScience AG**

Předběžná otázka:

Je nutno pojem "věci občanské a obchodní" obsažený v článku 1 nařízení Brusel I vykládat v tom smyslu, že se toto nařízení použije i na uznávání a výkon rozhodnutí, jež zahrnuje uložení platby pořádkové pokuty podle § 890 Zivilprozessordnung (německý občanský soudní řád)?

Výběr z judikatury Evropského soudu pro lidská práva

Níže uvádíme výběr toho nejzajímavějšího z judikatury Evropského soudu pro lidská práva za rok 2009. Všechny uvedené případy jsou dostupné v češtině v **Přehledu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva** vydávaném nakladatelstvím Wolter Kluwers ČR, a.s. (tzv. žlutá sbírka). Zkratky „P“ a „K“ značí, zda přehled obsahuje pouze překlad nebo také komentář uvedeného rozhodnutí. [MŽ]

č. 1/09

Backes proti Lucembursku (Meze svobody projevu v investigativní žurnalistice) – P

č. 2/09

S. a Marper proti Spojenému království (Uchovávání vzorků DNA osob zbavených obvinění) – P

Colak a Tsakiridis proti Německu (Lékařská mlčenlivost a práva pacientových blízkých) – P

Olujić proti Chorvatsku (Může soudce poskytovat rozhovor o probíhajícím případě?) – K

Zolotukhin proti Rusku (Ne bis in idem) – K

Štukurov proti Rusku (Zbavení způsobilosti k právním úkonům) – K

č. 3/09

Turan Cakir proti Belgii (Excesivní nakládání ze strany policistů se zadrženou osobou) – P

K. H. a další proti Slovensku (Pořizování kopií zdravotnické dokumentace) – P

K. U. proti Finsku (ochrana soukromí na Internetu) – P

č. 4/09

Lawyer Partners a.s. proti Slovensku (Odmítnutí podání žaloby elektronickou cestou) – P

Poppe proti Nizozemsku (Právo na spravedlivý proces) – P

Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U. A. proti Nizozemsku („Doktrína Bosphorus Airways“ v akci) – K

Opuz proti Turecku (Domácí násilí jako diskriminace na základě pohlaví) – K

č. 5/09

Dvořáček a Dvořáčková proti Slovensku (Náhrada škody za nedbalost lékařů) – P

Sulejmanović proti Itálii (Přeplněnost vězeňských cel a kritéria pro porušení čl. 3 Úmluvy) – P

Giuliani a Gaggio proti Itálii (Zabití demonstranta policejními silami) – K

Ruotsalainen proti Finsku (Ne bis in idem zakazuje dvojí stíhání stejného skutku) – K

č. 6/2009

Kozacioglu proti Turecku (Nezohlednění kritéria historického charakteru nemovitosti při stanovení náhrady za její vyvlastnění) – P

Zehentner proti Rakousku (Ochrana osob trpících duševní poruchou v občanskoprávních sporech) – P

Kulič a Różycki proti Polsku (Satira a svoboda projevu) – K

Salontaji-Drobnjak proti Srbsku (Omezení způsobilosti k právním úkonům) – K

Příloha

Dohoda o vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely pro dobu po rozvodu (komparatistická studie)

Zadala:	JUDr. Iva Brožová (Nejvyšší soud ČR)
Souvisí s:	S 144/2007
Problematika:	rodinné právo
Metoda:	komparatistika – právní úprava v členských státech EU
Zpracovali:	Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Milan Žondra
Zadání:	Předmětem dotazníkového šetření bylo zjištění zahraničně právní úpravy a judikatury týkající se dohod o výživném, které uzavírají manželé před či po rozvodu.
Stručný popis věci:	Ustanovení § 24a, odst. 1 zákona o rodině: <i>„Jestliže manželství trvalo alespoň jeden rok, manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí a k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí, má se za to, že podmínky uvedené v ustanovení § 24 odst. 1 jsou splněny. Soud nezjišťuje příčiny rozvratu a manželství rozvede, jsou-li předloženy:</i> <i>a) písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy účastníků upravující pro dobu po tomto rozvodu vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práva a povinnosti společného bydlení a případnou vyživovací povinnost, a</i> <i>b) pravomocné rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.“</i> Níže položené otázky se týkají připravovaného stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ve věcech písemné smlouvy podle ustanovení § 24a) odst. 1 zákona o rodině, jež upravuje pro dobu po rozvodu manželství vzájemnou vyživovací povinnost manželů. Jde zejména o ujednání v dohodách uzavřených mezi manžely, jimiž se manželé zavazují nepožadovat výživné či se jinak dohodli na vyživovací povinnosti ve vazbě na vypořádání vzájemných majetkových vztahů, popř. práva a povinnosti společného bydlení pro dobu po rozvodu. V této souvislosti jsme formulovali následující dotazy směřující na kontakty v zemích EU: 1) Je možné, aby manželé před rozvodem uzavřeli dohodu o vzájemné vyživovací povinnosti pro dobu po rozvodu?

	2) Lze takovou dohodu schválit před rozvodem i po rozvodu? 3) Jaké by byly formální a obsahové náležitosti takové dohody? 4) Jak se v případě výživného mezi manželi uplatní zásada „<i>cum clausula rebus sic stantibus</i>“? 5) Řeší Váš zákon či judikatura možné budoucí vzdání se práva jednoho z manželů¹⁵ při smluvní úpravě vyživovací povinnosti? 6) Jaký je obecně procesní postup vašich soudů v případě výše uvedeného řízení?
Cíl:	Cílem komparativní studie bylo zjištění právní úpravy a judikatury týkající se dohod o výživném, zejména, zda takové dohody v zahraničí existují, jaký je jejich právní režim, zda je možné se předem vzdát práva na výživné při uzavírání dohody v souvislosti s úpravou majetkových poměrů a jaký je procesní režim.
<u>Anglie a Wales</u>	1) Manželé mohou uzavřít písemnou dohodu o vzájemné vyživovací povinnosti po dobu po rozvodu jejich manželství. Dohody o rozluce a s tím související dohody o majetkovém vyrovnání s cílem rozvést manželství jsou v souladu se zákonem. Manželé, kteří se chtějí rozvést, nemohou mezi sebou soukromě uzavřít dohodu o tom, že po dobu po rozvodu jejich manželství jeden nebo druhý nemá právo podat žalobu k soudu na určení výživného. Manželka ani manžel nemůže v písemné dohodě uzavřené mezi sebou předem vyloučit pravomoc soudu rozhodnout o věci v budoucnosti nebo předem vyloučit výkon takového rozhodnutí. Co se týká dohod o výživném po dobu po rozvodu, mohou být mezi manžely uzavřeny během manželství nebo po jeho zániku. Strany mohou uzavřít písemnou dohodu (dohoda o výživném), která upravuje jejich práva a závazky vůči sobě navzájem, a to bez intervence ze strany soudu. V případě, že však taková dohoda obsahuje ustanovení, které omezuje právo jedné ze stran domáhat se výživného u soudu žalobou, takové ustanovení je neplatné. 2) Dohodu o výživném mohou strany uzavřít před rozvodem i po rozvodu. 3) Dohoda může mít formálně povahu klasické smlouvy. Definice dohody o výživném je obsažena přímo v zákoně o manželských sporech z roku 1973. Existence dohody je velmi vhodným prostředkem a velmi důležitým faktorem při zkoumání toho, co je považováno za spravedlivé vyrovnání. Tyto dohody by později při rozhodování o výživném neměly být ignorovány, a to za předpokladu, že tu jsou dobré a důležité důvody vedoucí k závěru, že trváním stran na podmínkách ve smlouvě uvedených by bylo považováno za

¹⁵ Pro doplnění uvádíme, že česká právní úprava je založena na zásadě, že vzdání se práva vzniklého v budoucnu je posuzováno jako absolutně neplatné.

	nespravedlivé. Při rozhodování o tom, zda strany mají či nemají trvat na podmínkách dohody, musí soud zvážit kontext a všechny okolnosti vzniku dohody včetně toho, do jaké míry strany samy dodržovaly naplňování takové dohody a jednaly v souladu s ní. Pouhý fakt, že dohoda může být pro jednu ze stran „špatným obchodem“ není dobrým důvodem k tomu, aby se strana ze smlouvy vyvázala. 4) Co se týká změny poměrů, žaloba na změnu výživného musí být podána k soudu. Žalobce musí soudu prokázat, že ▪ nastala změna poměrů (včetně změny, která byla předvídána stranami v době uzavření dohody) ve smyslu finančních závazků v ní učiněných a dále že důsledkem této změny by měly být závazky zrušeny nebo změněny nebo v případě, že žádné závazky doposud nevznikly, měly by být do dohody zahrnuty, a to ve prospěch jedné ze stran nebo dítěte ▪ bez ohledu na to, zda tu byla změna okolností, dohoda neobsahuje řádné finanční závazky ve vztahu k jakémukoli dítěti V obou výše zmíněných situacích může soud ve věci rozhodnout, pokud shledá, že takové rozhodnutí je spravedlivé s ohledem na okolnosti případu. 5) Manžel ani manželka se nemohou písemně dohodou zavázat, že v budoucnu nebudou výživné žalovat.
Francie	1) Ve Francii v době manželství existuje vyživovací povinnost mezi manžely navzájem ve formě povinnosti finanční podpory (čl. 212 obč. zák.) a dále z titulu reciprocit (čl. 207 obč. zák.). Ohledně dohod o budoucí vyživovací povinnosti mezi nimi nicméně platí, že <i>„pokud není vedeno rozvodové řízení, manželé se nemohou právoplatně dohodnout na budoucích právech týkajících se jejich vyživovací povinnosti“</i> (2e Civ., 21. 3. 1988, D. 1988, IR 99, Gaz. Pal. 1989.1.38, note J. Massip ; 10. 5. 1991, Bull. civ., II, n/ 140; 3e Civ., 3. 2. 2004, AJ fam. 2004.101, obs. S. David). Tudíž odpověď na první otázku je negativní. 2) Z uvedeného dále vyplývá, že taková dohoda je schválena až v rámci soudního řízení o rozvod manželství. V rámci nesporného rozvodu může schválená dohoda¹⁶ obsahovat souhlas co do výběru dávky výživného spíše než kompenzační plnění. Dále pak čl. 268 obč. zák. předpokládá pro ostatní formy rozvodu možnost uzavřít dohodu týkající se následků rozvodu, které může soudce přijmout k jejich schválení v kterýkoli moment. To se týká i vyživovací povinnosti. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že takovou dohodu nelze schválit před rozvodem. Lze ji schválit až v rámci řízení o rozvodu či po rozvodu manželství.

¹⁶ Závazek manželů musí být předmětem schválené dohody a nikoli právního aktu neschváleného soudem (cf. 2e Civ., 25. 1. 1984, Bull. civ., II, n/ 13). Soudce totiž musí mít určitou kontrolu nad obsahem dohody upravující následky rozvodu. Zákon mu výslovně dává pravomoc odmítnout schválení dohody a neprohlásit manželství za rozvedené, *„pokud konstatuje, že dohoda nedostatečně ochraňuje zájmy dětí či jednoho z manželů“*.

	3) Právo na vyživovací povinnost má sílu „veřejného zájmu“ (Civ., 11. 1. 1927, DP 1927, 1, s. 129, note Capitant; V tomto smyslu, srov. také, 1re Civ., 29. 5. 1985, Bull. civ., I, n/ 167.). K tomu ještě francouzská zpráva dodává, že vyživovací povinnost samozřejmě „překračuje rámec soukromých zájmů oprávněného“ (G. Marty et P. Raynaud, Les personnes, Sirey, 3e éd. 1976, n/ 58), neboť „zájmem státu je, aby potřebné osoby nebyly v pokrývání nákladů zatíženy samy, když se mohou obrátit na svou rodinu“ (J. Carbonnier, Droit civil, PUF, 20e éd. 1999, t. 2, s. 56). Pokud si strany chtějí smluvně upravit vyživovací povinnost, tak jim veřejný pořádek zakazuje snížit tuto částku pod hranici stanovenou právními předpisy ve prospěch oprávněného, avšak nezabraňuje jim to smluvně ztížit povinnosti povinného (v tomto smyslu, J. Péliissier, <i>op. cit.</i>, p. 317.). V souladu se zásadou platnosti úmluv týkajících se způsobů výkonu vyživovací povinnosti si mohou oprávněný a povinný smluvně určit výši výživného v penězích stejně jako formou periodicity plateb. 4) Dohoda odporující možnosti přezkoumání vyživovací povinnosti je neplatná (Civ., 21. 1.r 1930, Gaz. Pal. 1930.1.456; 2e civ. 18. 3. 1954, D. 1954.398; 2e civ., 30. 1. 1958, D. 1958.689, note G. Cornu.). Takto závazek přijatý povinným z vyživovací povinnosti za účelem částečného výkonu své vyživovací povinnosti in natura může být vždy předmětem přezkumu, a to buď formou nové dohody stran nebo soudního rozhodnutí v případě, že se vyskytnou nové skutečnosti. 5) Je zakázáno dopředu se částečně či zcela zbavit práv nebo uzavřít dohodu či postoupit své právo třetí osobě. Osoba oprávněná k vyživovací povinnosti se nemůže právoplatně vzdát práva na vymáhání výživného, které jí náleží. Dále, stejnou neplatností je stíženo každé vzdání se práva, ať již přímé či nepřímé. Je zakázáno vzdání se práva požadovat přezkoumání této povinnosti. Takto každá dohoda upravující výši výživného zůstává provizorní a lze ji nechat přezkoumat soudem. Např. oprávněný se s povinným nemůže dohodnout, že jeho dávka bude neměnitelně fixně stanovená ve výši, která je nižší než má normálně být a že se nezvýší (Civ., 21. 1. 1930, Gaz. Pal. 1930, 1, s. 456 ; S. 1930, 1, s. 322.) Účelem ani následkem těchto dohod nemůže být vzdání se části zákonné vyživovací povinnosti, zákonných záruk či způsobů výkonu rozhodnutí oprávněným. 6) Zákonodárce již dlouhodobě podněcuje manžele, aby si mezi sebou uzavřeli dohody, jež později bude možno převzít do soudního rozhodnutí.
<u>Polsko</u>	Polský zákon o rodině přímo neupravuje uzavření dohody o výživném mezi manžely po dobu po rozvodu manželství. Nicméně obsahuje ustanovení týkající se výživného manželů během trvání i po zániku manželství. Manželé mohou uzavřít mimosoudní dohodu, v které si určí výši a pravidla platby výživného, které bude platit jedna strana druhé. Taková dohoda nemá zvláštní formu a aby ji bylo možno použít jako

	důkazu, měla by být písemná. Taková dohoda není exekučním titulem. Pokud jedna ze stran dohodu neplní, druhá může žalovat u soudu. Jakmile je rozsudek v právní moci, je možné jej vynutit. Během soudního řízení mohou strany uzavřít dohodu i před soudem. Taková dohoda je poté exekučním titulem.
Finsko	1) Pokud soud rozvede manželství, může zároveň, pokud je to rozumné, nařídit, aby jedna strana platila výživné druhé. Výše výživného a způsob platby může být také potvrzeno dohodou. Taková dohoda by měla být zaslána místnímu úřadu sociální péče k potvrzení. Pokud je to nutné, také v průběhu manželství může být potvrzeno, že jeden z manželů musí platit druhému výživné. 2) Dohodu o výživném je možné uzavřít za doby trvání manželství i poté. 3) Dohoda by měla být písemná a měla by být předložena místnímu úřadu sociální péče ke schválení. Příslušnost úřadu se udává pobytem manželů nebo jednoho z nich. Než úřad dohodu potvrdí, musí prozkoumat, zda je dohoda spravedlivá s ohledem na potřeby manželů, na schopnosti druhého manžela platit výživné a s ohledem na další okolnosti případu. 4) Rozhodnutí soudu o výživném nebo dohoda manželů se může změnit, pokud je to nezbytné, s ohledem na změnu okolností. Nicméně soudní rozhodnutí nebo dohoda, která přímo uvádí jednorázovou částku výživného, nemůže být změněna poté, co byla tato jednorázová částka zaplacená. Když se mění výše výživného, berou se do úvahy okolnosti, které nastaly 6 měsíců před podáním návrhu na změnu výživného. Dohoda o výživném mezi manžely může být také změněna, pokud se zdá, že je nespravedlivá. Pokud je rozhodnutí soudu o výživném manžela nebo dohoda o výživném změněna nebo zrušena nebo je dohoda prohlášena za neplatnou, soud posoudí, zda má manžel/manželka získat zpět celé nebo částečně to, co zaplatil/a. 5) Dohoda o vzdání se výživného není striktně vzato závazná, neboť se k jejímu obsahu nemusí přihlídnout, pokud je zjevně nespravedlivá (přesně přeloženo „nerozumná“). 6) V souvislosti s řízením o rozvod manželství mohou manželé podat návrh na určení výživného. Věci týkající se výživného mohou být také předloženy k rozhodnutí soudu v odděleném druhu řízení, i když návrh na rozvod není podán. Věci týkající se výživného splatného jednomu z manželů mohou být rozhodnuty soudem. Nicméně manželé mohou uzavřít písemnou dohodu později schválenou úřadem sociální péče. Potvrzená dohoda je rovnocenná soudnímu rozhodnutí.

Rakousko	1) Manželé mohou vzájemné vyživovací povinnosti pro dobu po rozvodu v zásadě upravit dohodou v rámci smluvní autonomie, předpisy o zákonném výživném po zániku manželství (§§ 66 až 78 Zákona o manželství – dále EheG) jsou dispozitivní (§ 80 EheG; <i>Gitschthaler in Gitschthaler/Höllwert/EheG</i>, § 80 marg.č. 1). Pro rozvod dohodou podle § 55a EheG je taková dohoda dokonce předpokladem rozvodu (§55a odst. 2 EheG; viz níže). Přípustné je také zřeknutí se výživného (i vzájemné) (<i>Gitschthaler in Gitschthaler/Höllwert/EheG</i>, § 80 marg.č. 13). 2) K dohodě o vyplácení výživného pro dobu po rozvodu (resp. o zřeknutí se výživného po rozvodu manželství – i vzájemném) může dojít již před vstupem do manželství, během manželství nezávisle na rozvodovém řízení, v rámci sporného rozvodového řízení, během rozvodu manželství dohodou (§ 55a EheG) a po nabytí právní moci rozvodového rozsudku (srov. <i>Gitschthaler in Gitschthaler/Höllwert/EheG</i>, § 80 marg.č. 13). 3) Dohoda o výživném vzniká podle obecných zásad nabídkou a jejím přijetím (§ 861 Všeobecného občanského zákoníku – dále ABGB). Dohody o výživném – i když se v nich na výživné rezignuje – v zásadě nevyžadují žádnou zvláštní formu a mohou proto vzniknout i mlčky. Není tedy na závadu, jestliže zřeknutí se výživného na dobu po zániku manželství nebylo osvědčeno ani soudním narovnáním, ani písemnou listinou (8 Ob 119/03p s odkazem na <i>Stabentheiner in Rummel</i>³ § 66 EheG marg.č. 7) Příslib darování, vyžadující formu notářského zápisu, však může být nutný, jestliže chybí vzájemné plnění, jestliže se poskytování výživného dohodne dodatečně po zřeknutí se výživného (srov. RIS Justiz RS0057360), nebo jestliže dohoda přesahuje pouhou konkretizaci zákonného výživného nebo životní poměry manželů. Darování ovšem nelze „automaticky“ předpokládat, už když je dohodnuté výživné vyšší než zákonné, ale teprve když s úmyslem darování nebylo spojeno žádné protiplnění, což se však u dohod o výživném pro dobu po rozvodu obvykle neděje. Darování proto vůbec nelze předpokládat v případě pochybností a rozhodně ne tehdy, jestliže existuje zákonný nárok na výživné podle § 66 EheG nebo § 69 EheG nebo by mohl být založen podle § 68 EheG. Také nemateriální protiplnění (např. upuštění od nějakého důvodu k rozvodu, neuplatnění protižaloby) darovací charakter dohody o výživném vylučují (<i>Zankl in Schwimann</i>, ABGB³ I, § 80 marg.č. 5). Strany mohou uzavřít dohodu o výživném také narovnáním před soudem nebo mohou nechat zaprotokolovat již uzavřenou dohodu, která se tak stane soudním narovnáním. Tento procesní úkon má jak materiálně právní, tak i procesní předpoklady a účinky. Narovnání mezi stranami u příležitosti rozvodu manželství

zahrnuje v případě pochybností ("účinek očištění") všechny (známé či neznámé) nároky souvisící s manželským vztahem (*Zankl in Schwimann*, ABGB³ I, § 80 marg.č. 19).

K dohodě o výživném při rozvodu dohodou viz níže.

4) Dohody o výživném podléhají (jako každá úprava výživného) podle převládající doktríny a ustálené judikatury **výhradě nezměněných poměrů (clausula rebus sic stantibus)**. Podle ní může každý z rozvedených manželů žalobou požadovat **nové vyměření výživného**, jestliže došlo k výrazné, tedy ne pouze nevýznamné, trvalé, tedy ne pouze zcela krátkodobé, změně v proměnných složkách rozhodných pro vyměření výživného (v potřebách osoby pobírající výživné na jedné straně a ve finanční způsobilosti povinného na straně druhé) (RIS-Justiz RS0018900, RS0018984, RS0047202).

Výhrada nezměněných poměrů neplatí, jestliže byla **vyloučena dohodou stran** (smluvně). Upuštění od výhrady nezměněných poměrů je zásadně přípustné a účinné; podle jurisdikce Nejvyššího soudního dvora však může **setrvávání na tomto upuštění odporovat dobrým mravům**, jestliže bez ohledu na nastalé okolnosti, například výživu dalších osob, vůči partnerovi narovnání by byla osoba oprávněná pobírat výživné ohrožena nebo kdyby setrvávání na dohodnutém plnění zbavilo povinného životního minima. Totéž platí i pro dohodu o důsledcích rozvodu podle § 55a EheG, v níž se vzájemně upustilo od výživného a výhrada nezměněných poměrů byla vyloučena i pro případ nouze, dodatečně se však jedna ze stran upouštějících od výživného dostane do tísně – neočekávaně oproti situaci předpokládané v době uzavření narovnání (kvůli těžkému onemocnění nebo podobným okolnostem). Také v takovém případě může u strany zvýhodněné upuštěním od výhrady nezměněných poměrů setrvávání na tomto upuštění odporovat dobrým mravům, jestliže by tím bývalý manžel postižený tímto upuštěním bez podpory „poskytování výživného“ ze strany druhého z bývalých manželů, vůči kterému měl v průběhu rozvodového řízení dle § 49 EheG jakékoliv nároky na výživné podle §§ 67 nebo 68 EheG, byl vystaven nouzi. (RIS Justiz RS0016554).

5) Se zpětnou platností se lze výživného zřeknout neomezeně. Výživného po ukončení manželství se lze zásadně zřeknout, jak je vysvětleno výše.

Dohody o výživném se řídí **všeobecnými smluvními principy** a při jejich porušení mohou být **neúčinné** nebo **napadnutelné** (např. kvůli nezpůsobilosti k právním úkonům, rozporu, předstíranému úkonu, rozporu s dobrými mravy, vadám projevu vůle). V rozporu s dobrými mravy jsou dohody o výživném

například tehdy, mají-li za následek ekonomické ohrožení existence oprávněné (při zřeknutí se výživného) nebo povinné osoby (u excesivních závazků) nebo výrazný nepoměr mezi výší dohodnutého výživného a zbylým příjmem povinné osoby. Podle § 80 EheG je dohoda o výživném uzavřená před rozvodem neplatná, jestliže se jí vykupuje (neexistující nebo již neexistující) důvod rozvodu (*Schwimann/Kolmasch, Unterhaltsrecht*⁴, 209).

Jinak dohody o výživném podléhají – jak je uvedeno výše – **výhradě nezměněných poměrů**, pokud nebyla smluvně vyloučena.

6) Jak je vysvětleno v bodě 3.), mohou manželé uzavřít dohodu o výživném **narovnáním před soudem**, nebo si nechají zaprotokolovat již uzavřenou dohodu.

Při **rozvodu dohodou dle § 55a EheG** je podmínkou rozvodu úprava nároků na výživné po zániku manželství.

O rozvodu dohodou se jedná v nesporném řízení (§§ 93 – 96 AußStrG). Manželé zde nestojí proti sobě jako navrhovatel a odpůrce, ale společně předkládají **žádost o rozvod**. Manželé mohou žádat o rozvod dohodou jen při splnění **čtyř kumulativních předpokladů rozvodu**:

- manželské životní společenství již nejméně půl roku neexistuje;
- manželé musí přiznat nenapravitelný rozvrat manželského vztahu;
- mezi manželi musí existovat shoda o rozvodu a
- manželé musí soudu předložit nebo před soudem uzavřít písemnou dohodu o důsledcích rozvodu.

Manželství se tedy podle § 55a odst. 2 EheG smí rozvést jen v případě, že manželé soudu předloží nebo před soudem uzavřou písemnou dohodu o podstatných důsledcích rozvodu (dohoda o důsledcích rozvodu). Žádné další formální povinnosti, zejména nutnost notářského zápisu, nyní nejsou (*Aichhorn in Gitschthaler/Höllwert/EheG, § 55a marg.č. 4; aA Stabentheiner in Rummel*³, § 55a EheG marg.č. 8).

Jestliže strany nepředloží soudu žádnou dohodu, musí je soud k takové dohodě dovést (§ 95 odst. 2 věta 1 Zákona o nesporných řízeních – dále AußStrG). Pokud není dohoda o důsledcích rozvodu (a tím i o výživném po zániku manželství) předložena v písemné formě, je neúčinné vzdání se zpětvzetí žádosti o rozvod nebo opravných prostředků proti rozhodnutí o rozvodu manželství (§ 95 odst. 2 věta 2 AußStrG).

Dohoda o důsledcích rozvodu je jako procesní narovnání exekuční titul a také soukromoprávní smlouva, která soukromoprávně zavazuje manžele i bez dodržení formy dohody požadované v § 55a odst. 2 EheG. Zvláštnost narovnání o důsledcích rozvodu však

	spočívá v tom, že se uzavírá jako takové pro případ rozvodu manželství, a proto je podmíněná tímto rozvodem; jestli se rozvod dohodou neuskuteční nebo se stane neúčinným, ztrácí účinnost i toto narovnání o důsledcích rozvodu (RIS-Justiz RS0106968). Manželé mají také možnost v rámci sporného rozvodového řízení od zahájení soudního řízení po pravomocné vyřízení žaloby o rozvod podat žádost o rozvod dohodou podle § 55a EheG. V tomto případě se zahájený právní spor o rozvod manželství přerušuje. Jestliže se žádosti o rozvod vyhoví, považuje se žaloba o rozvod při nabytí právní moci rozhodnutí o rozvodu za zpětvzatou. Jestliže je žádost o rozvod stažena zpět nebo pravomocně zamítnuta – například když nedojde k dohodě o důsledcích rozvodu – přerušené rozvodové řízení se na žádost obnovuje (§ 460 Z 10 ZPO).
Německo	1) Podle německého práva je zásadně možné výživné pro dobu po rozvodu upravit formou dohody. 2) Dohoda se dá uzavřít před uzavřením manželství, v jeho průběhu a o rozvodu. 3) Dohoda o výživném, která je uzavřena před právní mocí rozhodnutí o rozvodu, vyžaduje vyhotovení listiny o tomto právním úkonu notářem nebo ji lze uzavřít i v soudním řízení o výživném nebo v rozvodovém řízení před soudem. Obsahově nesmí být dohoda v rozporu se zákonem, s dobrými mravy a nesmí být v rozporu se zásadou dobré víry. 4) Zásada „cum clausula rebus sic stantibus“ má význam ve dvou ohledech. Podle judikatury BGH., jakmile se změni podmínky, za kterých byla dohoda uzavřena, jedna ze stran může podle § 313 BGB požadovat změnu dohody. 5) Je možné vzdát se výživného po rozvodu manželství, zásadně ale není možné vzdát se vzájemné vyživovací povinnosti manželů během trvání manželství. 6) Od 1.9.2009 musí návrh na rozvod manželství obsahovat prohlášení o tom, zda manželé uzavřeli dohodu o výživném pro dobu po rozvodu.
Litva	1) Otázky vzájemné vyživovací povinnosti mohou být upraveny v manželské smlouvě nebo v dohodě manželů, která je uzavírána v rámci jejich rozvodu. Tam, kde taková dohoda neexistuje a kde vznikla potřeba jeho úpravy ve prospěch jednoho z manželů, je strana oprávněna podat žalobu k soudu na určení výživného. 2) Taková dohoda může být uzavřena před rozvodem (tzv. manželská smlouva) nebo během řízení o rozvodu manželství. Jakákoli dohoda bývalých manželů uzavřená po rozvodu manželství je považována pouze za morální závazek. Neexistují žádné právní záruky takové

	dohody vyplývající ze zákona. Také není možné přiznat výživné v případech, kdy strana během řízení o rozvodu výživné nepožadovala a po rozvodu došlo ke změně situace. V takovém případě bývalý manžel nemá právo žádat výživné neboť vzájemná vyživovací povinnost mezi manžely se uplatní zásadně během manželství. A tak přiznání výživného může být žalováno pouze během v rámci rozvodového řízení. 3) Návrh na rozvod manželství musí být doprovázen dohodou týkající se okolností rozvodu. Takovou dohodu mohou uzavřít manželé sami, častokrát ji ale sepisuje právník. Týká se výživného na děti, SJM a také musí obsahovat dohodu o výživném mezi manžely. Taková dohoda musí obsahovat zejména který z manželů platí výživné, jeho výši a způsob platby (jednorázová částka, pravidelná částka atd.) Pokud žádný z manželů nepožaduje výživné, musí to být uvedeno. V případě změny okolností (vážná nemoc) není vyloučeno, aby jeden z bývalých manželů podal k soudu návrh na zvýšení výživného v rámci občanského soudního řízení. 4) Podmínky dohody týkající se okolností rozvodu stejně tak jako soudní rozhodnutí mohou být změněny pouze za podmínky zásadní změny okolností, která se vyskytne po rozvodu. Zákon uvádí některé takové zásadní změny okolností, nicméně nikoli taxativně. Změna dohody nebo soudního rozhodnutí je tedy možná na základě návrhu, který podá jedna ze stran u soudu. Co se týká dohody okolností okolnostech rozvodu, zákon uvádí povinnost manželů zvážit mezi dalšími otázkami také otázku vzájemné vyživovací povinnosti. To znamená, že výživné musí být v dohodě zmíněno. Otázka výživného může být v dohodě nepřímou vyřešena prostřednictvím rozdělení majetku. Proto přirozeně v některých případech může dohoda obsahovat podmínku stanovící, že žádné výživné se neposkytuje. Podle ustanovení občanského zákoníku v oddílu „vzájemná vyživovací povinnost bývalých manželů“ v případě, kde otázka výživného nebyla v dohodě upravující okolnosti rozvodu uzavřena, soud, který o rozvodu rozhoduje, rozhodne také o výživném ve prospěch manžela, který je potřebným. Zákon také říká, kdy strana není oprávněna žádat o výživné, a to sice v případě, kdy „jeho či její příjmem plně pokrývá jeho/její potřeby“.
Norsko	1) Dohodu o výživném lze podle norského zákona o rodině uzavřít, žádná zvláštní forma není předepsána. Pokud se manželé na výživném nedohodou, podle zákona o manželství je manžel/ka oprávněna žádat výživné od druhého pouze v případě, kdy schopnosti a možnosti manžela/manželky zajistit si přiměřenou obživu byly omezeny v důsledku péče o děti, které pocházejí z manželství nebo v důsledku rozdělení společných úkolů během manželského soužití.

	2) Dohody o výživném se obvykle uzavírají v rámci rozvodového řízení, mohou být uzavřeny před nebo i po rozvodu. 3) Dohoda je závazná pro manžely do té doby, než jedna ze stran nepožádá o rozhodnutí soud nebo správní orgán, který ve věci rozhodne. 4) Zákon o manželství výslovně uvádí, že strany mají právo kdykoli požadovat soudní nebo správní rozhodnutí ve věci výživného, i když již mají uzavřenou dohodu v této věci. Změna poměrů není nezbytně nutná. Pokud strana, která se domáhá změny, splní požadavky zákona o manželství, soud může nařídit druhé straně platbu výživného. 5) Neexistují žádná omezení týkající se toho, na čem se mohou manželé dohodnout. Strana se může vzdát svého práva na výživné. Nicméně, jak je uvedeno v bodě pod číslem 4), taková dohoda není překážkou toho, aby strana požadovala později soudní rozhodnutí ve věci výživného.
<u>Nizozemí</u>	1) Vyživovací povinnost mezi manžely během manželství trvá i poté, kdy je manželství rozvedeno. Soud může rozvedenému manželovi, jehož příjem není dostatečný pro hrazení jeho životních nákladů (a nelze rozumně předpokládat, že by takový příjem získal), přiznat na jeho návrh v rozsudku o rozvodu nebo v pozdějším rozhodnutí výživné proti jeho bývalému manželovi. Při stanovení rozsahu vyživovací povinnosti soudce přihlíží k potřebám bývalého manžela a k prostředkům (finančním zdrojům) druhého bývalého manžela. Úlohu mohou mít i faktory nefinanční, například délka trvání manželství či délka spolužití. Nestanoví-li soud časové omezení vyživovací povinnosti, zanikne tato povinnost po 12 letech. Na návrh bývalého manžela žádajícího výživné může soud toto období prodloužit, nachází-li se tento manžel ve zvláštních finančních potížích. U krátkých bezdětných manželství (ne delších než 5 let) není vyživovací povinnost v zásadě stanovena na období delší, než bylo trvání samotného manželství. Bývalí manželé se mohou o výživném dohodnout mimosoudně. Taková dohoda je obvykle součástí rozvodové dohody. V praxi dohodu potvrzuje soud v rozsudku o rozvodu. Potvrzení tohoto druhu dává oprávněnému k výživě větší právní jistotu. 2.) Nizozemský občanský zákoník uvádí, že před i po rozhodnutí o rozvodu manželství mohou strany dohodou určit, zda a případně jakou částkou bude jeden z nich povinen platit druhému jako výživné. 3) Neexistují žádné formální povinné náležitosti dohody, většinou bývá písemná. 4) Strany se mohou dohodnout, že se v daném případě neuplatní zásada

	„cum clausula rebus sic stantibus“. Toto ujednání musí být stranami schváleno do tří měsíců před podáním návrhu na rozvod manželství, jinak je neplatné. I když je takové ujednání součástí dohody, je možné jej změnit pro jeho tvrdost, a to za podmínky neočekávané změny situace, která se vyskytne, a jejímž důsledku by trvání na tomto ujednání bylo v rozporu s principem poctivého a slušného zacházení. Pokud si manželé toto ujednání nestanoví, je možné žádat změnu výživného, když nastane změna okolností. 5) Je možné zříci se práva, ale pokud strana, která tak učiní, žádá o sociální dávky, úřady stranu vyzvou k tomu, aby se výživného domohla u strany, která je zavázána jej normálně platit. 6) Pokud strany uzavřou písemnou smlouvu, soud ji schválí.
Belgie	Na úvod je třeba uvést, že Belgie zná jak sporný (v překladu „rozvod pro nenapravitelný rozpor“, srov. čl. 229 a 301 a čl. 1254-1283 soudního řádu), tak i nesporný rozvod (čl. 230 a 301 obč. zák. a čl. 1287-1304 soudního řádu). Reforma rozvodových řízení (konkrétně uzákonění nesporného rozvodu) je v Belgii platná od 1. 9. 2009 (zákonem ze dne 27. 4. 2007). 1) K otázce č. 1 je třeba na úvod uvést, že v Belgii v době manželství existuje vyživovací povinnost mezi manžely navzájem ve formě povinnosti finanční podpory (čl. 213 obč. zák. – podobně jako ve Francii, srov. výše). Tato povinnost platí po dobu manželství. V případě rozvodu disponuje každý z manželů právními nástroji k vymáhání plateb z titulu vyživovací povinnosti (zejména lze podat návrh dle čl. 213 či 221 obč. zák. k smírčímu soudci). Nicméně nic nebrání v této situaci uzavřít v rámci tohoto řízení dohodu a nechat si ji schválit smírčím soudcem. Odpověď na první otázku je tedy negativní. 2) S ohledem na odpověď na otázku č. 1 (v době manželství existuje jiný institut vzájemné vyživovací povinnosti - tzv. povinnost finanční podpory - než po rozvodu manželství) platí, že klasickou dohodu o výživném lze schválit soudem až v rámci rozvodového řízení. 3) Pokud jde o nesporný rozvod, zde si musí manželé předběžně upravit svá vzájemná práva a povinnosti, nicméně na jejich obsahu se mohou volně dohodnout v rámci zásady smluvní autonomie. Jsou povinni sepsat písemnou dohodu upravující výši <u>případného výživného</u>, které bude platit jeden manžel druhému během zkušební doby (<i>épreuve</i>) a také v době po rozvodu. Může obsahovat formulaci případného přizpůsobení výživného životním nákladům, dále okolnosti a způsob, jakým lze tuto částku po rozvodu přezkoumat. Z výše uvedeného rovněž tedy vyplývá („...výši <u>případného výživného</u>“), že strany mohou vyživovací povinnost vyloučit. Vyživovací povinnost nesmí přesáhnout třetinu příjmů manžela povinného. Doba, po kterou má být vyživovací povinnost plněna, nesmí

	přesáhnout dobu trvání manželství. Za výjimečných okolností, pokud povinný prokáže, že po uplynutí této doby zůstává z důvodů nezávislých na své vůli potřebný (finančně závislý), může soud tuto dobu prodloužit. V takovém případě výše výživného odpovídá výši nezbytné pro pokrytí potřeb oprávněné osoby. Za každých okolností vyživovací povinnost končí v případě uzavření nového sňatku oprávněné osoby či ve chvíli, kdy posledně jmenovaná učinila prohlášení o zákonném soužití (zřejmě obdoba „registrovaného partnerství“), neodporuje-li to dohodě obou stran. 4) Pokud nové okolnosti nezávisle na vůli stran (povinného a oprávněného z vyživovací povinnosti) podstatně změny životní situaci jejich či jejich dětí, lze ustanovení této dohody po rozvodu soudem přezkoumat. Může o to požádat jedna ze stran. Čl. 301 odst. 7 obč. zák. stanoví, že dokonce i v případě nesporného rozvodu a s výhradou případu, kdy si strany dohodly výslovný opak, může soud snížit či zrušit výživné, a to buď v rozsudku o rozvodu či rozhodnutím pozdějším, pokud následkem nových okolností nezávislých na vůli stran se jeho výše nepřízpůsobila. Z výše uvedeného je patrné, že zásadu „cum clausula rebus sic stantibus“ lze smluvně vyloučit. 5) Manželé se nemohou vzdát práv vyplývajících z vyživovací povinnosti před rozvodem manželství. Nicméně se mohou během tohoto řízení dohodnout na výši tohoto výživného v souladu s podmínkami uvedenými v čl. 1257 soudního řádu. 6) Srov. výše. Jinak ohledně dalších aspektů řízení před soudem platí, že soud může vyživovací povinnost mezi bývalými manžely ukončit, pokud oprávněná osoba žije manželským životem s jinou osobou. Soud může rozhodnout, že v případě nemožnosti plnit vyživovací povinnost ze strany povinného je příjemce výživného oprávněn obdržet tuto částku z jeho příjmů či z majetku, který na základě společného jmění manželů spravuje, stejně jako se uspokojit z jiné peněžní částky, kterou povinnému dluží třetí osoby. Soud rozhodující o výživném může nařídit z úřední povinnosti předběžný výkon rozhodnutí. Výživné lze dohodou stran po schválení soudem v jakýkoli moment uspokojit odevzdáním věci. Na základě výživným povinné osoby může soud rovněž v jakýkoli moment schválit zpeněžení jeho majetku.
Lotyšsko	1) Jestliže manželé nežijí ve společné domácnosti, může manžel, pokud toho potřebuje, požadovat na druhém manželovi, který prosazuje oddělené bydlení: a) aby tento druhý manžel přiměřeně svým majetkovým poměrům přispíval na zachování stávající životní úrovně oprávněného manžela; nebo b) aby tento druhý manžel přiměřeně svým majetkovým poměrům

	poskytoval oprávněnému manželovi základní živobytí, čímž se myslí strava, ošacení, bydlení a v případě potřeby také osobní péče. 2) Strany mohou o výživném (vyživovací povinnosti) a způsobu jeho vyplácení uzavřít smlouvu. Podle této smlouvy bude jedna strana poskytovat straně druhé v penězích nebo jiném druhu finančního plnění výživu po dobu života oprávněného k výživě, pokud není o délce trvání období poskytování výživy dohodnuto jinak. Nedohodnou-li se strany jinak, bude výživa zahrnovat stravu, bydlení, ošacení a péči; jestliže je oprávněným k výživě nezletilá osoba, bude výživné zahrnovat rovněž výchovu a vzdělání v zařízeních primárního vzdělávání.
Lucembursko	1) Soud, který rozhoduje o rozvodu, může jedné ze stran uložit povinnost hradit druhé straně výživné. Výživné musí odpovídat potřebám povinného a musí být úměrné k možnostem oprávněného. Žádné výživné se neplatí straně, která se o rozvod z určitého důvodu „zasloužila“ nebo která žije ve společenství se třetí osobou. Předpokládá se, že ve společenství žijí takové osoby, které žijí ve společné domácnosti. 2) Výživné je možné vždy změnit a odvolat. Odvolává se v případech, kdy přestává být nezbytné. Z úřední moci se v případě opětovné svatby povinného již neplatí od měsíce následujícího po měsíci svatby. Na požádání se již neplatí v případě společenství povinného se třetí osobou. Nárok na výživné může být kromě toho předmětem vyrovnání nebo zřeknutí se. Úmluvy uzavřené mezi manžely jsou platné s výhradou změny poměrů u povinného či oprávněného.
Maďarsko	1) Maďarský zákon o rodině zná rozvod dohodou, přičemž strany se musí dohodnout na následujícím: komu budou děti svěřeny do péče a jejich výživa, užívání společného bydlení, rozdělení společného jmění a platba výživného pro druhého manžela pro dobu po rozvodu. Taková dohoda podléhá schválení soudu v rozvodovém řízení. V případě, že chybí vzájemná dohoda manželů, může jeden z nich podat návrh na určení výživného pro dobu po rozvodu soudem. Předpokladem je nedostatek finančních prostředků osoby, která návrh podává s tím, že její finanční potřeby jsou nad rámec jejich možností. 2-3) Výživné mezi manžely je povinnost uložená zákonem, neexistuje zde možnost, že by manželé určili výživné formou nějaké dohody uzavřené bez asistence soudu. Nicméně soudní praxe tyto dohody bez jakýchkoli formálních požadavků na jejich formu zná a jsou běžné. V takové dohodě se jeden z manželů může zavázat k placení výživného, i když výše uvedené podmínky nejsou splněny (viz 2. odstavec). Zákon nezakazuje uzavření takové dohody před rozvodem, ale v běžné

	praxi se tomu tak nestává. 4) Pokud se významně změni okolnosti, které byly základem pro určení výše výživného buď rozhodnutím soudu nebo dohodou, strany mohou požádat soud o změnu výše výživného. Právo na výživné rozvedeného manžela končí uzavřením nového manželství nebo také když oprávněná osoba již není osobou potřebnou výživného. 5) Maďarské právo nic takového nezná, ale vzdání se práva na výživné dohodou by mohlo být považováno za neplatné z důvodu rozporu s dobrými mravy. 6) Žádné zvláštní procesní předpisy se k tomuto řízení neváží. Podle nového zákona, který ještě není účinný, bude moci jeden z manželů zaplatit výživné jednorázovou částkou.
<u>Portugalsko</u>	1) Rozvodové řízení podle portugalského práva lze učinit po vzájemné dohodě obou manželů či bez ní. V prvním případě proběhne rozvodové řízení ve zjednodušené formě a může proběhnout před matrikou (Civil Registry). Ve zjednodušené formě však probíhá pouze tehdy, když se manželé dohodnou na důležitých věcech, zejména na výživném toho, který je potřebným. Dohoda o výživném je pak podána na matriku společně s ostatními dokumenty, které žádost o rozvod musí doprovázet. Jakmile je žádost podána, pozve matrikář oba manžele na schůzku, kde ověří, zda jsou splněny všechny požadavky a ověří podpisy na dohodách. Matrikář může navrhnout změny v dohodách tak, aby více odpovídaly zájmům manželů a jejich dětí. Poté je manželství rozvedeno. V případě, že dohoda neodpovídá skutečným zájmům manželů, nemůže být manželství rozvedeno a věc jde před rodinný soud. Soudce se snaží navrhnout manželům dohodu, zejména ve věci výživného, která je pak soudem potvrzena. Pokud se manželé nedohodnou, rozhodne o výživném a dalších důsledcích rozvodu soud. 2) Dohoda může být uzavřena během manželství i po rozvodu. Co se týká dohody uzavřené po rozvodu, je nutné vzít v úvahu, že závazek k výživě mezi bývalými manžely je oprávněný zejména vzhledem k pokračující povinnosti manželské solidarity i pro dobu po rozvodu a dále, že okolnosti se po rozvodu mohou rychle měnit. A tak v době rozvodu např. neexistovala potřeba výživného pro některého z manželů a ani nebyla předvídatelná, nicméně po nějaké době se situace mohla změnit. Pro tuto dobu, pokud jsou splněny požadavky pro platbu výživného, žádné ustanovení zákona nebrání bývalému manželovi/manželce usilovat o dohodu o výživném. 3) Dohoda musí být písemná a musí splňovat zákonné podmínky pro stanovení výživného, zejména jde o potřebu na straně jedné

	a možnostmi na straně druhé. 4) Občanský zákoník stanoví, že výše výživného určená soudním rozhodnutím nebo soudem schválenou dohodou může být zvýšena nebo snížena nebo dokonce, že povinnost platit výživné může být přenesena na jinou osobu, pokud nastane změna okolností, které představovaly určující faktory pro stanovení výše výživného. Změnu mohou navrhnout obě strany. 5) Práva na výživné se podle občanského zákoníku, článku 2008 nelze zříci, i když oprávněný může přestat výživné požadovat. Lze se vzdát pouze nedoplatků (dluhů) na výživném. Jakákoli dohoda mezi manžely, jíž se některý z nich zříká práva na výživné pro futuro, může být soudcem nebo matrikářem chápána jako prohlášení o nepotřebnosti výživného. Pokud se změní okolnosti, nic nemůže bránit jednomu z bývalých manželů výživné požadovat.
Švédsko	Co se týká švédské právní úpravy, je nutné poznamenat úvodem několik zásadních věcí. Vyživovací povinnost mezi manžely má své zásadní místo v době trvání manželství. Pokud v této době jeden z manželů zanedbává svoji zákonem danou povinnost vzájemné výživy, soud může takovému naříditi platby ve prospěch druhého manžela. Po rozvodu manželství je každý z manželů zásadně zodpovědný za svoji výživu. Pro přechodnou dobu v případě, že je to rozumné a že je to možné s ohledem na schopnosti a okolnosti povinného, může tento platit potřebnému výživné. Pokud není jeden z manželů schopen se živit poté, co jejich dlouhotrvající manželství bylo rozvedeno nebo jsou tu jiné důvody hodné zvláštního zřetele („extraordinary reasons“), je bývalý potřebný manžel/ka oprávněna žádat výživné po druhém, a to po dobu delší než je doba pouze přechodná. Výživné se má zásadně platit v pravidelných platbách. Ve výjimečných případech se dá zaplatit i jednorázově. 1-2) Dohodu lze uzavřít před rozvodem i po něm. 3) Zákon žádné zvláštní podmínky formálních ani obsahových náležitostí takových dohod nestanoví. 4) Soudní rozhodnutí nebo dohoda týkající se výživného může být změněna soudem, pokud existuje dostatek důvodů tak učinit, a to s ohledem na změnu okolností. Změna výživného ve smyslu jeho zvýšení přichází v úvahu v ojedinělých případech, které vyžadují zásadní změnu poměrů. Platba jednorázové částky je možná pouze, pokud si ji jedna ze stran s dovolením strany druhé prosadí. Soud vždy přiznání a výši pečlivě zvažuje, a to nejen s ohledem na potřeby oprávněného, ale i na možnosti povinného. Co se týká změny poměrů, taková změna musí být zásadního charakteru („manifest“). 5) Otázka vzdání se práva nebyla v materiálu poskytnutém MSp

	Švédsko řešeno, stejně tak ani procesní postup soudu.
Španělsko	1) Dohodu o výživném je možné uzavřít, pokud rozvod žádají oba manželé nebo jeden se souhlasem druhého. Žádost o rozvod musí být doprovázena návrhem dohody, která musí být schválena soudcem a musí obsahovat mezi jiným také určení příspěvku manželů na „náklady manželství“ a vzájemnou vyživovací povinnost. 2) Taková dohoda se uzavírá před rozvodem. 3) Dohoda nemá žádné striktní formální náležitosti, musí obsahovat pouze minimální náležitosti dané zákonem (péče o děti a styk s dětmi, užívání domu a jeho zařízení, vyživovací povinnosti, a pokud je to nezbytné, i likvidaci společného jmění a zvláštní platby zvané „kompenzace důchodu“). 4) Veškerá ustanovení v dohodě mohou být změněna novou dohodou, pokud se zásadním způsobem změní okolnosti. 5) Vyživovací povinnost mezi manžely je povinná pouze během manželství a od doby rozvodu již povinná není. 6) Dohoda, která upravuje poměry po rozvodu, musí být schválena soudcem, a to s výjimkou těch případů, kdy vážně poškozuje druhého manžela nebo děti. Pokud soudce dohodu neschválí, manželé musí předložit novou dohodu a znovu ji předložit soudci. Pokud ani tato nová dohoda není soudcem schválena, soudce sám učiní kroky, které považuje za nezbytné k tomu, aby upravil okolnosti rozvodu.
Závěr:	1) Většina států zná institut dohody manželů o výživném pro dobu po rozvodu manželství. Taková dohoda se uzavírá během manželství, nejčastěji v řízení o rozvodu a je možná i po rozvodu manželství (viz příložená komparatistika). V Německu se dohoda dá uzavřít i před uzavřením manželství. V Rakousku může k dohodě o výživném pro dobu po rozvodu (resp. o zřeknutí se výživného po rozvodu manželství – i vzájemném) dojít také již před vstupem do manželství, během manželství nezávisle na rozvodovém řízení, v rámci sporného rozvodového řízení, během rozvodu manželství dohodou a po nabytí právní moci rozvodového rozsudku. V Litvě může být dohoda o výživném uzavřena před rozvodem (tzv. manželská smlouva) nebo během řízení o rozvodu manželství. Jakákoli dohoda bývalých manželů uzavřená po rozvodu manželství je považována pouze za morální závazek. Ve Španělsku se dohoda uzavírá zásadně před rozvodem manželství. 2) V některých státech k úřednímu schvalování dohod nedochází,

u některých ano.

Ve Francii musí být závazek manželů plnit vyživovací povinnost předmětem soudem schválené dohody. Soudce musí mít určitou kontrolu nad obsahem dohody upravující následky rozvodu. Zákon mu výslovně dává pravomoc odmítnout schválení dohody a neprohlásit manželství za rozvedené, „pokud konstatuje, že dohoda nedostatečně ochraňuje zájmy dětí či jednoho z manželů“.

Ve Finsku musí být dohoda o výživném schválena místním úřadem sociální péče.

V Německu dohoda o výživném, která je uzavřena před právní mocí rozhodnutí o rozvodu, vyžaduje vyhotovení listiny o tomto právním úkonu notářem nebo její uzavření v soudním řízení o výživném nebo v rozvodovém řízení před soudem. Obsahově nesmí být dohoda v rozporu se zákonem, s dobrými mravy a nesmí být v rozporu se zásadou dobré víry.

V Norsku je dohoda o výživném uzavřená jen samotnými manžely závazná do té doby, než jedna ze stran nepožádá o rozhodnutí soud nebo správní orgán, který ve věci rozhodne.

V Portugalsku v případě „nesporného rozvodu“ může matrikář navrhnout takové změny v dohodě učiněné mezi manžely, které by lépe odpovídaly potřebám každého z nich a potřebám dětí.

Ve Španělsku musí být dohoda schválena soudcem. Ten ji neschválí v případě, že vážně poškozuje druhého manžela nebo děti. Pokud soudce dohodu neschválí, manželé musí předložit novou dohodu a znovu ji předložit soudci. Pokud ani tato nová dohoda není soudcem schválena, soudce sám učiní kroky, které považuje za nezbytné k tomu, aby upravil okolnosti rozvodu.

3) Obecně lze říci, že platí zásada smluvní autonomie, v Anglii soudce zásadně přihlíží k obsahu smlouvy. Z formálních stránek musí být často dohoda písemná, z obsahové stránky je důležité, aby dohoda byla spravedlivá a rozumná, neodporovala dobrým mravům.

V Anglii se v pozdějších sporech o výživné musí vzít v úvahu obsah dohody stran o výživném, která byla uzavřena za doby trvání manželství. To platí zejména tehdy, když tu jsou důležité důvody vedoucí k závěru, že trváním stran na podmínkách ve smlouvě uvedených by bylo považováno za nespravedlivé. Při rozhodování o tom, zda strany mají či nemají trvat na podmínkách dohody, musí soud zvážit kontext a všechny okolnosti vzniku dohody.

Ve Francii zásadně platí, že pokud si strany chtějí smluvně upravit vyživovací povinnost, tak jim veřejný pořádek zakazuje snížit tuto částku pod hranici stanovenou právními předpisy příznivými pro oprávněného, avšak nezabraňuje jim to smluvně ztížit povinnosti povinného.

V Belgii platí následující omezení: Vyživovací povinnost nesmí

přesáhnout třetinu příjmů manžela povinného. Doba, po kterou má být vyživovací povinnost plněna, nesmí přesáhnout (s určitými výjimkami, srov. výše) dobu trvání manželství.

Ve Finsku není dohoda o vzdání se výživného striktně vzato závazná, neboť se k jejímu obsahu nemusí přihlídnout, pokud je zjevně nespravedlivá (přesně přeloženo „nerozumná“).

V Německu nesmí být dohoda v rozporu se zákonem, s dobrými mravy a nesmí být v rozporu se zásadou dobré víry.

V Litvě je dohoda povinná během řízení o rozvodu manželství, po rozvodu může nebo nemusí být uzavřena a po rozvodu má jen morální význam.

4) *Clausula rebus sic stantibus* obecně platí s výjimkou Nizozemí. Tam ji lze prolomit v dohodě stran, takže i při změně podstatných okolností dohoda platí. Změna rozhodných poměrů zde nemůže být důvodem pro to, aby soud dohodu změnil. Podobný model funguje i v Belgii.

V Rakousku výhrada nezměněných poměrů neplatí, jestliže byla vyloučená dohodou stran (smluvně). Upuštění od výhrady nezměněných poměrů je zásadně přípustné a účinné; podle jurisdikce Nejvyššího soudního dvora však může setrvávání na tomto upuštění odporovat dobrým mravům, jestliže bez ohledu na nastalé okolnosti, například výživu dalších osob, vůči partnerovi narovnání by byla osoba oprávněná pobírat výživné ohrožena nebo kdyby setrvávání na dohodnutém plnění zbavilo povinného životního minima.

5) V Anglii v případě, že dohoda o výživném obsahuje ustanovení, které omezuje právo jedné ze stran domáhat se výživného u soudu žalobou, takové ustanovení je neplatné.

Ve Francii je dohoda odporující možnosti přezkoumání vyživovací povinnosti neplatná. Je zakázáno dopředu se částečně či zcela zbavit práv nebo uzavřít dohodu či postoupit své právo třetí osobě. Osoba oprávněná z výživného se nemůže právoplatně vzdát práva na vymáhání výživného, které mu náleží.

V Rakousku se mohou manželé platně dohodou zříci budoucího výživného. V případě dobrovolného rozvodu se mohou manželé sami dohodnout, jestli jeden druhému bude přispívat výživným, nebo jestli se vzájemných nároků na výživné vzdají.

Ve Finsku není dohoda o vzdání se výživného striktně vzato závazná, neboť se k jejímu obsahu nemusí přihlídnout, pokud je zjevně nespravedlivá (přesně přeloženo „nerozumná“).

V Německu je možné vzdát se výživného pro dobu po rozvodu manželství, zásadně ale není možné vzdát se vzájemné vyživovací povinnosti manželů během trvání manželství.

V Nizozemí je možné zříci se práva na budoucí výživné, ale pokud strana, která tak učiní, žádá o sociální dávky, úřady stranu vyzvou k tomu, aby se výživného.

V Litvě může být otázka výživného v dohodě nepřímo vyřešena prostřednictvím rozdělení majetku. Proto přirozeně v některých případech může dohoda obsahovat podmínku stanovící, že žádné výživné se neposkytuje.

V Lucembursku může být nárok na výživné předmětem vyrovnání nebo zřeknutí se. Úmluvy uzavřené mezi manžely jsou platné tak, jak u nárokovatele nebo u dlužníka přetrvává situace za které byly uzavřeny.

V Maďarsku by vzdání se práva na výživné jedním z manželů bylo považováno za neplatné z důvodu rozporu s dobrými mravy.

V Portugalsku se práva na výživné nelze zříci, i když oprávněný přestane výživné požadovat.